

СЪЯЧЪ

ГОДУМЪСЕЙНО ИЛЮСТРОВАННО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСТВО

Редакторъ:

Ив. П. Бързакѣвъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.
Мисли на земледѣльца (стихотворение)	649
Положението на пострадалий отъ сурата селянинъ и едно наше миѣние	653
Трудолюбивий и противъ сурата може да си помогне	667
Срѣдство противъ сурата, отъ агронома К. Дмитриева	679
Урѣждане медицинска помощъ за селското население	683
Борба противъ туберкулозата	690
Болѣститѣ или недостатѣцитѣ, за поврѣщанне добитѣка продавачу	690
Проекто-правилиникъ за приспособленне закона за санитарно-ветеринарната полиция	692
Гарантиране интереситѣ на конувацитѣ на добитѣкъ отъ продавачитѣ — джамбази	697
Изложение на опити съ земледѣлчески машини и ордия	700
По пчеларский конгресъ	704
Разни: Отъ Редакцията; Запаятнийски конгресъ; Чакъ сега; Примѣрни рѣшеня; Софийската Търговска Индустриална каммара; Добричското Окол. Учителско Дружество; Четохме	707

ВАРНА

ПЕЧАТНИЦА Н. ПЕТРОВЪ

1899

ТЪРСЯ ИЗДАТЕЛЪ НА КНИГАТА:

ОПИСАНИЕ НА ПЕРОНОСПОРАТА (М А Н А Т А)

и

СРЪДСТВАТА ПРОТИВЪ НЕЯ.

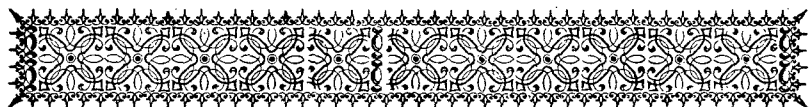
При съставяннето на тази книга съмъ се ръководилъ освѣнъ отъ личнитѣ ми опити, добити на практика, нъ и отъ трудоветѣ на г-да **Маршалъ Уардъ**, профессоръ по ботаниката въ Лондонското лѣсничейско училище и **А. И. Погибка**, Експертъ при Одеский Филоксерентъ Комитетъ. Книгата е написана на лѣгкъ популяренъ языкъ, особено втората му часть, която описва срѣдствата противъ болѣстѣта, съ обширни практически исчисления за разносцитѣ и нужднитѣ материали на: декаръ, дюлюмъ, лѣха, кютюкъ (чуканъ) и пр., е написана на языкъ достъпенъ за едва грамотенъ лозаръ.

Ще се състои отъ 3 до 4 печатни коли.

Желающитѣ г. г. Книгоиздатели и Пост. Комисии, да прѣдприематъ издаванетоъ ѝ, моля да се отнесжтъ за споразумѣние до Редакцията на сп. „Свѣтъ“ или направо до мене въ гр. Варна.

Ив. П. Бързаковъ,

Варненский Окр. Земледѣл. Надзиратель

ПОЛУМѢСЕЧНО ИЛЮСТРОВАНО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСТВО

Мисли на земледѣльца.

Първи мартъ е, пролѣтъ иде,
Топло слънце вече грѣе,
А прѣдъ Петра, съсъ орало,
Ровка угаръ се чернѣе.

„Дй, мой сивчо, не запирай,
Напъни се, засили се,
Ралце мое, не отскачай
На дълбоко позабий се!

Нека зрънце въ меко падне
И дълбоко корень хване,
Та и златний класъ прѣзъ лѣто
Празенъ сухъ да не остане.“

Ала сивчо се поспира
И отъ бѣлчо поостава,
А ржката на орача
Все по-често отмалява.

Позапрѣ се клети Петръ
Да пос'бере мжжки сили,
Па се кръсти и се пита:
„Що ли спирамъ, Боже мили?

Тъзъ година трудъ е нуженъ
Непрѣстаненъ и усиленъ,
А отъ Бога да испрати
Тая пролѣтъ дѣждъ обиленъ.

Че се мене тъзъ година
Отъ начало тежка вижда,
Че дългътъ ми все нараства,
Все се повече назива ;

Отъ лихваря стотъ лева
Вече петстотинъ станахъ ;
Па и много давани
Тъзъ година се набрахъ . . .“

* * *

Вечъ владѣе чудно лѣто,
Жежко слънце мило грѣе,
Златно жито, въ равни ниви,
На талази се люлѣе ;

Всѣки веселъ, всѣки чака
Златна жетва съсъ отрада,
Всѣки чака да прибере
Зарадъ своя трудъ, награда.

Въ празникъ Петръ, съсъ тояжка,
Поизлѣзе на полето,
Класъ откъсне па го стрие
И му въ радость бий сърдцето.

Че е всичко Богъ насборилъ,
Ще отдѣхне тая зима
И за данъкъ и за лихви
И за всичко житце има . . .

* * *

Ето вече лѣто мина,
Плодородно, изобилно ;
На хармана купъ пшеница
Се подемива милно, милно ;

А до нея байчо Петръ
На лопата се подпира
И унесенъ въ тежки мисли
Сякашъ въ захласъ се намира...

Той се чуди, той прѣсмѣта
Какъ тѣзъ зима ще прѣкара
Съ тозъ добитѣкъ, съ три дѣчица
Съ булка, съ дѣдо, съ майка стара.

Толкозъ жито ! Гдѣ ли шукна ?
Отъ дванадесетъ хармана ;
Само толкозъ ли, о Боже,
Само тозъ ли купъ остана ? ...

Хаджи Ангелъ петъ откара,
Три за данѣка продадохъ
Два Бохору и на Щерьо
Купѣтъ вчерашенъ азъ дадохъ.

Още въ първий зименъ мѣсецъ
Трѣбва заемъ да се прави !
Но отъ гдѣ ли ? Пакъ лихваря...
Нѣма той да ни остави.

Нека Богъ му здраве праща,
Па макаръ се дългъ придава...
Но безъ него що ще сторимъ ?
Кой отъ гладъ ще ни спасява ?

Тъзъ година всички лихви
Му исплатихъ съсъ пшеница,
Зеръ нече е толкозъ добъръ
Да ми займе ржжъ я брица?“ ...

Успокоенъ бае Петръ
Черни мисли поразгони,
Но сълза се неусѣтно
Лъсна, въ куна се отрони! ...

(изъ „Б. Сбирка“)

Ст. М. Поповъ.

Положението на пострадалий отъ сушата селянинъ и едно наше мнѣние.

Осждителенъ обичай е станало у нашата журналистика, да се прѣиначаватъ фактитѣ, когато се пише по извѣстенъ въпросъ. Това се особено забѣлѣзва у политическата ни журналистика, чрѣзъ която единъ и сжщъ въпросъ, едно и сжщо обстоятелство, се прѣдава на читателя отъ едни въ една прѣкрасна физиономия, отъ други въ една груба такава, спорѣдъ до колко този въпросъ или обстоятелство можтъ да говорятъ въ полза на еднитѣ или другитѣ. Съ това повѣдение журналистиката ни, естественно, сама си подкопава своя афторитетъ и губи своето довѣрие прѣдъ читателитѣ си; на освѣнъ това, което е и по-важно, читателитѣ, или подобрѣ обществото, на което тя служи, се поставя въ невъзможность да узнае самата сжщность на третираный въпросъ. Тѣзи мисли наведохме тукъ, прѣди да прѣстжпимъ къмъ зададената си задача, за да можемъ да увѣримъ нашитѣ читатели, че ние ще избѣгнемъ прѣувеличенията и не ще скриежъ голитѣ факти по истинското положение на пострадалото население, като съ това ще дадемъ на читателитѣ си ясно понятие за самото положение на земледѣльца и какви мѣрки биха му помогнали, спорѣдъ насъ; така щото уважаемитѣ ни читатели нека иматъ пълно довѣрие въ писаното тукъ, по отношение описание положението, а по отношение на изказавитѣ мѣрки, тѣ сж свободни да ги приематъ за радикални, или не и да ги отхвърлятъ. Съ голѣма готовность, обаче, бѣхме дали мѣсто въ списанието на статиитѣ послѣдвали по възбуденитѣ, тукъ отъ насъ, въпроси.

Независимо отъ ударитѣ, които нашето назадничащо земледѣлие прѣтърпява отъ всѣсвѣтската конкуренция на житний пазаръ и съ това се осложнява економическото положение на българския земледѣлецъ, нѣ още като че ли и стихийтѣ иджтъ ржка за ржка съ конкуренцията да съсипжтъ житното земледѣлие на България. Слѣдъ една *добра* 1896 година, започнаха се рѣдъ три съсипателни за земледѣлието ни години: **наводнение 1897 г.; слаба реколта**, вслѣдствие недостатъчно и долнокачествѣно сѣмѣ прѣзъ **1898 г. и суша прѣзъ тѣзи година**. Материалнитѣ запаси на нашитѣ най-първи (имотни) земледѣлци сж до толкова голѣми, щото само една лоша година е въ състояние да имъ копрометира положението и да ги испрати въ Кассата Банката или при лихваря, а какво е положението на по бѣднитѣ и най бѣднитѣ земледѣлци, които сж несравнено повече и то сега *с.т.дъ три неблагоприятни за земледѣлството ни години?* О! то е ужасно нѣщо.

Послѣдната година, благодарение на хубавото, благоприятно за работа врѣме, прѣзъ зимата земледѣлцитѣ за да наваксатъ изгубеното, много нѣщо изораха и засѣха, като имаха прѣдъ видъ, лошитѣ двѣ изминали сж години, които материално ги съсипаха и съ неописуема надѣжда чакаха благодатѣта Божия да имъ даде берекетъ тѣзи година та да можжтъ да позапушатъ дупкитѣ при лихвари, касси, банки, дружества и кръчмари. — И дѣйствително, началото на пролѣтѣта бѣ много хубаво и посѣвитѣ поникнаха всждѣ добрѣ. Надѣждитѣ захванаха да се поосжществяватъ. Когото и кждѣто попитате за състоянието на сеидбитѣ, получавате радостний отговоръ: „Слава Богу добрѣ сж; ако ги запази Сеибията¹⁾ ще си по-отворимъ очитѣ“. По послѣ надѣждитѣ взеха да чезнатъ захвана да се чува, „посѣвитѣ искатъ дѣждъ“, „ако не падне дѣждъ нафиле ни е работата“, по послѣ — „изгоря всичко,

1) „Сеибията“ селянитѣ наричатъ Бога, и много право, защото до събираване на реколтата тѣ не сж притежатели на посѣвитѣ. Такъвъ е само Всевишній.

пропаднахме, умутъ вече нѣма, изгубихме се вече, това си е вече отъ насъ“ и пр. А още по късно захвана да се чува: „и въ морето, що е рѣчено, да ги турнешъ пакъ нѣма да се поправятъ, гладъ ще има, търговцитѣ вече не даватъ, въ наше село има хора, които сега за сега гладуватъ“, а сега вече се чува: „гладни сме, пропаднахме, Господъ ни е вече забравилъ, ще се мрѣ отъ гладъ, добитѣка вече мрѣ, нѣмали да ни се даде помощъ? Ние толкова години помагахме, държавата сега баремъ нѣмали тя да ни помогне?“, и пр. А нѣкъждѣ вече: „Гладенъ съмъ, дай ми 1 грошъ за една ока брашно, дѣцата ми отъ 3 деня гладни стоятъ.“ — Тѣзи викове се чуваха на всѣкъждѣ и се чуватъ още въ пострада-литѣ села. Въ по-малко пострадалитѣ села земледѣлци-тѣ се крѣпѣха съ надѣждата, че сѣ ще получатъ нѣщо, обаче, доде денътъ, когато тѣ се разочароваха и изгуби-ха и тѣзи надѣжда. Такова бѣше ѝ е въ сѣщностъ поло-жението на земледѣлца. Ние сме имали случай да кон-статираме въ това врѣме сѣлзи отъ земледѣлци, които отъ порядъчни хора сега сѣ испаднали и дошли до положение да посигатъ ржка за помощъ за да нахра-нятъ гладнитѣ си отъ 3—4 деня сѣмѣйства. Никой, ама абсолютно никой, не би повѣрвалъ до тѣзи година, че благодатната бѣлгарска рай—земя, ще остави гладни тѣзи, които отъ сутрена до вечеръ я безпокоятъ съ своя неописуемъ трудъ и поливатъ съ изобилний си потъ, нѣ факта е прѣдъ насъ. —

Настъпни жътва. Нѣма вече гласътъ на веселата жътварка да весели златнитѣ нивя, защото нѣма и послѣднитѣ. Вмѣсто да звънти весело сърпътъ у жът-варката, пригласяванъ съ заглушителнитѣ ѝ пѣсни, вмѣсто колосалната машина жетварка да рѣже неми-лостиво гжститѣ ржкойки и величественно да исхвърля снопитѣ единъ до другъ, тукъ-таме се вижда косачъ да маха съ косата да събере рѣдкитѣ, на педя висо-чина, стебла съ дрѣбни съ по нѣколко зърна класове. А на повечето мѣста цѣло сѣмѣйство отъ най-старий до 4 годишното дѣте сѣднали на колене изъ нивата и съ разраненитѣ си, отъ тѣзи неблагоприятна работа, ржцѣ, скубятъ дребнитѣ и рѣдки стебла, тѣ поне плѣва за

добитъка да поприготватъ. Незнаемъ, но мислимъ, че и най-голѣмий неприятелъ на селското население, не би миналъ безъ въздишка, покрай тѣзи жалка сѣѣна. Дѣте 4 годишно, когато неговитѣ другарчета по години въ града се наслаждаватъ на родителска любезностъ, роскошъ и най-разнообразни игри, нѣму тука е дадена работа равна по трудъ съ баща му: неговитѣ малки ржчички вадятъ отъ земята това що баща му съ сладки надѣжди е посѣялъ, като че ли още сега иска природата да каже на това селенче: „Младенецъ, започни твоя трудъ въ живота съ тѣзи работа и бжди готовъ често да посрѣщашъ това, защото така е орисала орисницата татко ти и тебе да се родите въ селска кѣща“. Жътвата се свърши дребни снопчета съ прѣсгъ и корени на рѣдко распрѣстнати стоятъ изъ нивата, а нѣкъдѣ вече возидба настава, „ачъ-армани“ всѣкъдѣ се праватъ и какво се получава! О, то е ужасно, нѣкъдѣ колкото сѣмѣ се е посѣяло, а нѣкъдѣ и това нѣма. Справедливо казваше бай Георги отъ с. Емирлеръ, Варнен. Околия на въпроса ми: що не скубемъ своето си, а си отишелъ да скубишъ на другиму? — Защото този човѣкъ ме и храни днесъ, а пакъ азъ отъ моето си нѣма да искамъ нито толкова, колкото ще изямъ днесъ.

Ами какво става съ дѣсената ржка на земледѣлеца — съ работний добитѣкъ? Този важенъ факторъ въ земледѣлческото производство се обрича на изгубване. Лишенъ отъ храна още сега, той е ослабналъ до толкова щото съ него нѣмогатъ да се приготватъ нуждитѣ угари за новъ посѣвъ, а, естествено, съ това се дава ново начало на бждѣща криза въ земледѣлието. Така слабъ този добитѣкъ нѣма никаква цѣна, понеже неможе да послужи даже на касапина, а пакъ за бждѣще нѣма храна; полѣтата изгорели. Сѣщо ще се каже и за продуктивний добитѣкъ. Очевидци бѣхме вече, да се продава крава съ теле за 12 л. а овца съ ягне за 5 л., и работни здрави биволи да се даватъ за съвършенно ничтожна цѣна и на вересия на непознатъ купувачъ, отъ милостъ само притежателя да не ги глѣда да гладуватъ и умиратъ отъ гладъ въ неговитѣ рждѣ, когато тѣ нѣколко години вече сѣ го хранили. Ами какво ще стане

съ този добитъкъ прѣзъ зимата и какъвъ ще бѣде той въ начало на пролѣтъта, когато той е необходимъ на земледѣльца? Това всѣки може да си обясни. Липсата на храна за добитъка ще бѣде причина много земледѣлци да се лишатъ отъ добитъкъ, а съ това вече тѣ за винаги напускатъ кариерата си — земледѣлието, защото както на всѣкиго е вече извѣстно земледѣлецъ безъ работенъ добитъкъ е като воденица безъ вода. Такъвъ земледѣлецъ е изгубенъ, като производител и за себе си и за държавата. И нѣка никому не се види чудно, ако тази година ни даде несравнено повече службо-гонци. отъ колкото всѣка друга година. —

* * *

Освѣнъ, че земледѣльца се лиши отъ всѣкакъвъ приходъ, като изгуби и толкова трудъ и капиталъ, нѣ прѣдъ него стои една друга яма, равнотилна съ пропастъ — тя е посрѣщане плателитѣ си прѣдъ Земл. касса Банката, дружествата и прѣдъ много частни лихвари. Ами само това ли е? ами десѣтъка? ами общинскитѣ и окр. врѣхнини? ами беглика? ами данъка върху зградитѣ? ами хлѣбъ за прѣзъ зимата и сѣме за есенъта? ами солъ и зимовице? Нѣма ли тази лоша земледѣлческа година да бутне още десѣтки години земледѣлца на задъ?. На помощъ на злото, дѣйствително, доде Народното Прѣдставителство съ вотиранието на законъ за подпомагане пострадалитѣ земледѣлци отъ сушата, съ който законъ по на долѣ ще се занимаемъ, обаче едно такова зло мѣчно, да не кажемъ невъзможно, е да се прѣдотврати съ единъ подобенъ законъ, който дава само врѣмenni облекчения, злото е голѣмо и на дълбоко и за него трѣбватъ още по радикални мѣрки. Но слава Богу и на толкова, защото гласътъ на земледѣльца мѣчно се чува, та би било възможно той (земледѣльца) и безъ това да остане.

До колко злото е компремитирало положението на земледѣльца се вижда отъ това, че земледѣлецътъ. това го казваме съ положителностъ, е изгубилъ всѣкакво довѣрие за новъ кредитъ, прѣдъ лихвари и кръчмари,

прѣдъ Кассата Банката и дружествата. Прѣдъ първитѣ защото тѣ видятъ, че нѣма вече възможностъ да се експлоатира, че всичко е взето и заложено и че въ рж-цетѣ на земледѣльца не остава нищо, а прѣдъ втори-тѣ, защото кредита имъ е исчерпанъ и прѣвишено даже. На читателитѣ, които познаватъ отъ близо начинътъ, по който се заемватъ заеми отъ земл. касси и какъвъ бива размѣрътъ на тѣзи заеми, може би ще се зачуди като му кажемъ, че повечето отъ земледѣлцитѣ, въ ис-точната частъ на Княжеството ни, сж задлъжнели само прѣдъ касситѣ на такива суми, на каквито едва ли струватъ имотитѣ имъ, спорѣдъ емлячното оцѣнение, а нѣкои даже сж прѣвишили това сж 100 %, когато максимума на крѣдита на извѣстенъ земледѣлецъ е 50% отъ стойността на имота му, спорѣдъ емлячното оцѣне-ние. Прѣдъ Банка, прѣдъ дружества е сжщото и така сж обвързани земледѣлцитѣ единъ съ други въ тѣзи заеми, чрѣзъ поржчителства единъ за другъ и пр. щото, ако се захване по единъ рѣзъкъ начинъ да се съби-ратъ раздаденитѣ суми ще се повлече нишката и ще отиде да се расплита чорашътъ.

Слѣдъ едно таково зло, при никакъвъ кредитъ, естествено слѣдва гладътъ. Да произвеждашъ едно нѣщо, съ което да хранишъ другитѣ и днесъ да нѣ-машъ отъ това твое произведение да наситишъ празд-ний си стомахъ е най-страшно нѣщо. Единъ трудолю-бивъ до крайностъ народъ, въ една богата по природа земя, да гладува е дѣйствително рѣдкостъ, и кой знае, може би това да е първъ и послѣденъ случай, обаче си е фактъ неимовѣренъ за далѣкостоящитѣ отъ не-щастнитѣ, а ясенъ и дѣйствителенъ за нещастниците и за тѣзи, които живѣятъ близо до тѣхъ и които съ ин-тересъ изучаватъ положението му.

Гладътъ — това ужасно зло, е ядката на порока, то е зародиша, така да речемъ, на разврата, на демо-рализацията и пр. Гладенъ човѣкъ е равносиленъ съ звѣръ и нѣка не ни се види чудно, че въ морално от-ношение ние ще се бутнемъ още по назадъ. Увелича-ването на процеситѣ отъ година на година, и пълнитѣ затвори, сж слѣдствие на нашия економически упадакъ.

Рѣдко ще сж онѣзи злодѣйци, които при що годѣ охотенъ животъ напушатъ домътъ си и захващатъ да злодѣйствуватъ. Повечето нуждата за поминѣкъ подпомогната съ недоброто въспитание, сж виновниците на толковато злодѣяния. Създаването и на най строгитѣ драконовски закони неможе да доде на помощ за прѣкратыването на деморализацията освѣнъ, народното благосѣстояние и въспитание и къмъ тѣзи точки трѣбва да бждѣтъ обрнати очитѣ на нашитѣ законодатели. Кражбитѣ, на които ще бждемъ очевидци, ще бждѣтъ слѣдствие, спорѣдъ насъ, отъ лошата реколта.

Както спомѣнахме и по горѣ, Народното Прѣдставителство не остана глухо къмъ викътъ на земледѣлцитѣ и въ послѣдната си извънрѣдна сессия вотира и прие слѣдующия:

З А К О Н Ъ

за подпомагане земледѣлческото население, пострадао отъ тѣзгодишната суша.

Чл. 1. Финансовото Министерство се натоварва да изучи въ най кѣсо врѣме състоянието на зимнитѣ сѣидби въ околнитѣ, които сж пострадали отъ сушата. То се натоварва също да констатира своеврѣменно и състоянието на лѣтнитѣ сѣидби, та да може се опрѣдѣлятъ дѣйствителнитѣ загуби отъ всички посѣви прѣзъ текущата 1889 год.

Чл. 2. Да се отложи събиранieto на поземелний данѣкъ отъ ония земледѣлци, на които посѣвитѣ съзимви и лѣтни зърнени храни не сж дали изобщо нито половината отъ това, което би могло да дадѣтъ въ години съ срѣдне плодородие.

Чл. 3. Така отложения поземеленъ данѣкъ да се расхвърли равномѣрно на послѣдующитѣ три до петъ години, спорѣдъ размѣра на загубитѣ, и да се събере заедно съ другитѣ даждия по $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{5}$ часть на годината.

Чл. 4. На пострадалитѣ отъ сушата земледѣлци, които не би имали срѣдства да се прѣхранятъ до идущия харманъ и да посѣятъ имотитѣ си, да се отпусне отъ земледѣлческитѣ каси, подъ гаранцията на държавата, една сума не по голѣма отъ оная, която тѣ сж изгубили, чрѣзъ сушата и която да се повърне на тия каси прѣзъ послѣдующитѣ петъ години заедно съ лихвитѣ.

Чл. 5. Срѣщу всички лица, които ще се ползуватъ отъ прѣдвиденитѣ права на настоящия законъ, до 15-й Септемврий 1900 година, се спира изпълнението на изпълнителнитѣ листове, издадени противъ тѣхъ.

Народното Прѣдставителство съ този законъ е искало да даде едно облекчение на земледѣлцитѣ, пострадали отъ сушата и една помощъ, за да се подновятъ силитѣ на земледѣлеца за бждѣще негово съществуване като земледѣлецъ. Разглѣданъ внимателно този законъ, се вижда, че съ прокаранитѣ въ него положения Народното Прѣдставителство ще постигне цѣльта си, стига само този законъ да се приложи безпристрастно и умно. Не е обаче достатъчно това облекчение и помощъ за да поправи компрометираното положение на земледѣлеца и да го постави на почвата, на която стоятъ неговитѣ събрания въ другитѣ страни, съ който той е заставенъ да води економическа борба — конкуренция. Отъ единъ пжтъ дѣйствително нищо не е възможно да стане и намъ се иска да вѣрваме, че този законъ е стѣпалото на Народното Прѣдставителство, отъ което То ще прѣстѣпни въ прямата цѣль. Нека, ако и на кратко, да поразглѣдаме този законъ, далечъ отъ мисълта да умаловажаваме неговото значение и цѣль.

Къмъ първий членъ ние нѣмаме нищо да кажемъ. Къмъ вторий и трети членове: „Чл. 2. Да се отложи събиранieto на поземелний данѣкъ отъ ония земледѣлци, на които посѣвитѣ съ зимни и лѣтни зърнени храни не сѣ дали изобщо нито половината отъ това, което би могло да дадѣтъ въ годияи съ срѣдне плодородие.

Чл. 3. Така отложения поземеленъ данѣкъ да се разхвърли равномѣрно на послѣдующитѣ три до петъ години, споредъ размѣра на загубитѣ, и да се събере заедно съ другитѣ даждия по $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{5}$ часть на годината.“ има да кажемъ слѣдующето: Принципътъ, върху когото е сложенъ нашия законъ за поземел. данѣкъ, е да се вземе десетата часть отъ произведението, опѣнена въ пари. Това е несправедливо, защото данѣцитѣ въ една държава трѣбва да бждѣтъ въ хармония, а у насъ какво е? всичкитѣ други съсловия, съ исключение на земледѣлческото, плащатъ извѣстна часть отъ припечеленото си на държавата въ видъ на данѣкъ, а земледѣлческото съсловие плаща една десета часть, не отъ припечеленото, нѣ отъ произведеното. Слѣдвало би се отъ произведеното да се извадятъ разносикитѣ по производството

и отъ останалото, което трѣбва да се счита за чиста печалба, да се плаща едната десета за поземленъ данѣкъ. Тѣзи грѣшка е направена отдавна не толкозъ отъ неразбиране, колкото умишлено за по голѣмъ приходъ на държавата въ ущърбъ на земледѣлческото население. Въ неговъ ущърбъ е казваме за това защото, по съществуващия законъ за поземлений данѣкъ, нашия земледѣлецъ не плаща едно на десетъ, а приблизително 4 на десетъ. — Но както и да е, то е вече минало, остава това да се съзнае отъ нашитѣ законодатели, та когато бждѣтъ тѣ повикани да създадѣтъ новъ законъ за поземелний данѣкъ, а това ще бжде скоро, защото петъ-годишния срокъ на сега дѣйствуващия законъ се привършва, да поправятъ тѣзи грѣшка, съ което ще изпълнятъ една справедливостъ и ще подадѣтъ една здрава рѣшка за помощъ на затѣналии въ тинята земледѣлецъ. Сега, щомъ основния принципъ на казания законъ е да се даде едно на десетъ отъ произведеното за данѣкъ на държавата, то освѣнъ че не е толкова умѣстно, нѣ е и крайно несправедливо да се вземе тѣзи една десета частъ отъ произведеното въ добри години, и за тѣзи година, въ която нищо или съвсѣмъ малко е произведено. Да плащашъ една опрѣдѣлена вече десета частъ отъ нѣщо, когато само нея не си искараалъ или съ други думи, когато тя ти съставлява цѣль годишенъ приходъ е крайнѣ несправедливо. Дѣйствително отлага се нейното исплащане обаче сѣ ще се исплаща, ако ще не въ петъ, ами да бжде и въ 10 години, то все тѣжко пада на избѣднялото население. Високо справедливо щеше да бжде, ако Народното Прѣдставителство постановеше щото слѣдъ изучаванията, които ще направи Финансовото Министерство, съгласно чл. 1 отъ Закона, да се намали окладѣтъ на всѣко село, съобразно съ загубата, която то е прѣтърпяло, та послѣ отъ намаления окладъ на селото да се намали поземелния данѣкъ въ партидата на всѣки земледѣлецъ и така намаленъ данѣкъ да се събере още тѣзи година. Напр. комисията по констатиране загубата отъ сушата въ село А. констатира, че земледѣлца В. е изгубилъ 70% отъ това, което той щеше да получи въ една срѣдна по плодородие година.

Ако прѣдположимъ, че земледѣлеца В. плаща 100 л. поземленъ данѣкъ, то тѣзи година той да плати тѣзи сѹмма намалена съ 70⁰%, или да плати само 30 лева и връхнинитѣ върху тѣхъ. А на пострадалитѣ 100⁰%, а такива не сѣ малко, да имъ се опрости съвѣршенно поземл. данѣкъ за тѣзи година. Това е крайно справедливо и ние се надѣваме че Народното Прѣдставителство па и самий г. Министръ на Финанситѣ ще се занимають съ този въпросъ и въ прѣдстоящата сессия на Народното Събрание ще взематъ подобно рѣшение и ще ошастливятъ земледѣлцитѣ. Да се надѣваме на това ни дава право декларацията на г. Министра на Финанситѣ въ послѣдната сессия, когато е станало прѣдложение за опрощаване на поземл. данѣкъ, той горѣ долѣ е казалъ слѣдующето: „съ готовность бихъ приелъ единодушното прѣдложение на г. г. Прѣдставителитѣ да се опрости поземл. данѣкъ на пострадалитѣ отъ сушата земледѣлци, ако основния ни законъ — Конституцията не забраняваше опрощаванieto на данѣцитѣ, прѣди констатиранieto на загубитѣ.“ Сега вече загубитѣ ще бѣдѣтъ констатирани и нѣма да се има прѣчка за осжществяванието на единодушното желание на г. Прѣдставителитѣ.

Кѣмъ „Чл. 4. На пострадалитѣ отъ сушата земледѣлци, които не би имали стрѣдства да се прѣхрапятъ до идущия харманъ и да посѣятъ имотитѣ си, да се отпусне отъ земледѣлческитѣ каси, подъ гаранцията на държавата, една сѹмма не по голѣма отъ онаа, която тѣ сѣ изгубили, чрѣзъ сушата и която да се повърне на тия каси прѣзъ послѣдующитѣ петъ години заедно съ лихвитѣ.“ нѣма какво да се каже, едно само съмнѣние можемъ да искажемъ, че не всички нуждающи ще можатъ да се възползватъ отъ този членъ, защото нуждитѣ сѣ голѣми, а непласиранитѣ капитали на земледѣлческитѣ каси сѣ малки да удвлетворятъ нуждитѣ на всички пострадали. Понеже, колкото и да се мъчехме да изучимъ начинътъ по който ще се даватъ тѣзи сѹмми, не можихме да научимъ, общаваме се да се повърнемъ по сжщий въпросъ, слѣдъ като това ни стане ясно.

Най важенъ въ случая е чл. 5. „Срѣщу всяки лица, които ще се ползуватъ отъ прѣдвиденитѣ права на настоящия законъ, до 15-й Септемврий 1900 година, се спира изпълнението на изпълнителнитѣ листове издадени противъ тѣхъ.“ Безъ това прѣдписаніе на закона земята на земледѣлцитѣ се обричаше на изгубване. Кредиторитѣ, за да съберятъ раздаденитѣ си сумми, щѣха да пристѣпятъ къмъ продажба на земледѣлческитѣ имоти и понеже земледѣлческото население е лишено отъ пари, то имотитѣ щѣха, на една съвършено ничтожда цѣна, да останатъ въ рѣцѣтъ на лихваритѣ и разнаго рода спекуланти и съ това щеше да се създаде ново робство за земледѣлца.

* * *

Слѣдъ мѣрките, взети отъ Правителството съ спомѣнатий законъ и тѣзи, които спомѣнахме ние, при разгледването на закона, необходимо е спорѣдъ насъ да слѣдватъ и слѣдующитѣ:

1^о) *Да се гарантира отъ продажба известна частъ отъ имота на земледѣлца, която частъ да бѣде въ положение да доставя прѣхрана на сѣмѣйството му.* Съ подобна една мѣрка, освѣнъ че ще се избегне натирванието на улицата безъ покривъ на много земледѣлчески сѣмѣйства въ нищо невинни за сполѣтелото ги влѣдствие на не далновидността на главата на сѣмѣйството или лошото влияние на природнитѣ стихии, нѣ ще прѣстанатъ разнитѣ лихвари експлоататори да турятъ очи на земледѣлческитѣ имотъ, като само ще обръщатъ внимание на личний кредитъ; а това ще подѣйствува поправително върху тѣзи земледѣлци, които не умѣятъ да се ползуватъ отъ достѣпний имъ кредитъ. По този, толкова важенъ, въпросъ въ книжка II, III, IV и V на спис. „Сѣячъ“ сме посвѣтили цѣла статия подъ наслова: „Вѣстникъ „Бюлетинъ“ за земледѣлческитѣ кредитъ и едно наше мнѣние“ и съвѣтваме читателитѣ си да прочетѣтъ още единъ пѣтъ тѣзи ни статия.

2^о) За да се прѣдварватъ подобни нещастни случаи, каквито бѣха въ 1897 год. отъ наводнение, 1898 г.

отъ лошо сѣмѣ и градушки, тѣзи година отъ суша, нужно е да се урѣдатъ селскитѣ общински хамбари, като за това се урѣди тѣхното сжществуване съ единъ правилникъ утвърденъ по надлѣжний рѣдъ.

Ние притежаваме проектъ за такъвъ и мислимъ да го напечатаме въ една отъ слѣдующитѣ книжки на списанието ни, ако разбира се, тѣзи прѣдложена отъ насъ мѣрка би намѣрила отъ читателитѣ съчувствие, та да се вѣрва за нейното осжществяване. Урѣдени доробѣ тѣзи селски и общински хамбари ще бжджтъ всѣкога на разположение на пострадалитѣ, отъ каквото и да е, земледѣлци, па освѣнъ това нѣ тѣ могатъ да послужатъ, като зачало на Райфаизеновитѣ сдружавания.

3^о) Да се унищожи данѣкътъ беликъ. Отъ самото име на този отживелъ врѣмето си данѣкъ, се разбира, че неговото въвеждане е било още тогава, рано прѣди освобождението, когато частната собственостъ е била ограничена, а Държавата е располагала съ голѣми пасища и мѣри, които е давала на овчаритѣ за ползувание сръщу, което тѣ сж плащали този данѣкъ беликъ. Сега, обаче, когато държавата ни не притежава такива мѣри, а гдѣто ги има, тя ги дава подъ наемъ и когато всичката повърхностъ е прѣминала въ ржцѣтѣ на частни собственици, които за това сж обложени съ поземленъ данѣкъ и когато даже за пасение въ горитѣ Държавата събира особени берии, този данѣкъ — белика е изгубилъ всѣко право на сжществуване и търпение-то му още като данѣкъ у насъ не показва нищо друго, освѣнъ, че не се глѣда на никаква справедливостъ и данѣкоспособностъ, а се търсятъ всячески источники за държавни приходи, безъ да се прави разборъ отъ кждѣ да сж тѣ.

4^о) Застѣпничеството на правителството за спазване интереситѣ на земледѣлцитѣ въ житната търговия. И така малко и скжпо искараното отъ земледѣлеца произведение, освѣнъ че е осждено да се подчини на конкуренцията, съ което цѣната му се намалява по долѣ отъ стойността му, нѣ и разнаго рода спекуланти зайкодзии (посрѣдници) се явяватъ на тържището и взиматъ отъ ржцѣтѣ произведението на продавача и тѣ като

пълновластни стопани се располагатъ ужъ за услуга на земледѣльца, съ това произведение, като го продаватъ по цѣна, каквато тѣ намѣратъ за добръ. За тѣзи тѣхна мечешка услуга тѣ получаватъ отъ продавача едно възнаграждение и отъ купувача друго. Разбира се, само това да е, пакъ е ужасна експлоатация, защото търговеца и това възнаграждение, дадену посрѣднику, товари върху стоката и побива нейната цѣна. Па и нищо не ни говори, че търговеца-купувачъ и посрѣдника, които сж граждани, приятели, често сродници, нѣматъ по-рано нѣкое споразумѣние въ тѣхна полза, а въ врѣда на продавача-селянинъ. Може би ще каже нѣкой: добръ, нека сами селянитѣ си продаватъ житата: Отговаряме имъ, че така сж урѣдени, чрѣзъ узаконени почти обичаи, тържищата и такива обвързвания има мѣжду посрѣдниците, щото ако нѣкои земледѣлецъ би прѣдприелъ да продаде самъ житото си, рискува да го върне не-продадено въ селото си. Ами само това ли е? Какви кражби ли не ставатъ при даване на паритѣ, особено съ ажиото! какви лъжи ли не се пускатъ за нѣкакви фиктивни телеграмми получени ужъ отъ Европейскитѣ житни тържища, посрѣдствомъ които произволно търговцитѣ понижаватъ цѣнитѣ на житата! Продавача селянинъ, още неукъ, не посвѣтенъ въ тѣзи търговски шмекерий, а наивенъ до глупостъ, глѣда какъ припечеленото, съ толкова трудъ и мжки, се исплѣзва за ничтожна цѣна отъ ржцѣтъ му. Държавата, която дължи своето съществувание на това население, трѣбва да се яви въ случая въ ролята на милостива и справедлива майка и да опжти и освѣсти синътъ си — земледѣлецъ. Да се чака той — земледѣлецъ — да доде самъ въ съзнание и си помогне ще бжде много късно, то ще бжде тогава, когато той ще бжде вече економически затритъ. А най лошото въ случая е това, че по голѣмата частъ отъ търговцитѣ на жита, които си играятъ съ сждбата на селянина, сж хора не българи и не поне съ Българско поданство, които на ничтожна цѣна взиматъ труда на селянина — българинъ и го извозватъ въ странитѣ си.

Врѣме е вече да са урѣди този въпросъ съ изда-
ванието на единъ законъ, съ който да се избави селя-
нина отъ похитителитѣ си чифути.

Съ готовность и особенно удоволствие бихме дали
мѣсто на статиитѣ, които биха ни пратени по възбу-
дений въ настоящата ни статия важенъ въпросъ.

Трудлюбивий и противъ сушата може що-годѣ да си помогне.

Продължителната суша отне реколтата на земе-
дѣлческитѣ растения въ голѣма частъ отъ кня-
жеството ни и загрижи всѣкиго: и Правителство и Прѣдста-
вителство и като започнете отъ послѣдний черно-рабочикъ
и свършите съ милионера. Едно такова нещастие много
по лѣсно би се прѣкарало, ако то не се прѣдшеству-
ваше отъ двѣ лоши за земледѣлието години. Както и
да е гладътъ, ако и напрататъ въ пострадалиѣ села,
пакъ би било възможно да се прѣдотврати, било съ по-
моцитѣ отъ държавата, които въ случая немогатъ да
бждатъ толкова щедри и задоволителни, било по другъ
начинъ, тѣй като една голѣма частъ отъ страната ни
се радва на добра, а нѣкъдѣ и на изобилна реколта. Ло-
шото, обаче, е липсага на храна за добитѣка, каквато мъчно
може да се прѣнесе отъ околнитѣ крайща. Наший до-
битѣкъ се обрича на изгубване въ пострадалиѣ села;
а кому не е извѣстно, че добитѣка е дѣсната рѣка на
земледѣлеца? че послѣдний, лишенъ отъ добитѣкъ, е
изгубенъ и за себе си, като земледѣлецъ и за държа-
вата, като нейнъ членъ? Зима ще настане, храна за до-
битѣка нѣма, той ще бжде искланъ или отъ гладъ од-
ранъ, или, най-хубавото, което може да стане, — ще
бжде продаденъ за една ничтожна цѣна, на каквито
случаи ние още сега сме очевидци: крава съ теле да
се продава по 12 л., а овца съ ягне по 5 лева. Ще
се пукне пролѣтъ, а земледѣлеца съ голи рѣцѣ, безъ
добитѣкъ, безъ сѣмѣ и пр. ще пропустне врѣмето
за сеидба и цѣла година ще гладува. Ето защо длъж-
ность на всѣки земледѣлецъ е да се загрижи съ врѣме

за набава храна за прѣзь зимата на добитѣка си и мойта цѣль не е тука да описвамъ положението на земледѣлца, причинено отъ сушата, а да покажа по на подробно на земледѣлцитѣ и скотовѣдцитѣ по какъвъ начинъ могатъ тѣ да си помогнатъ въ този нещастенъ случай.

 Сѣйте слѣдъ първъ дѣждъ кукурузъ за зелена храна на добитѣна и го сяжтайте за зимъсь.

А това е много лѣсна работа, малко дикатлжкъ и трудець и работата свършена. Имайте търпѣние да прочетете тѣзи ми статия и добрата воля и милость къмъ добитѣка си да изпълнитѣ тѣзи играчка работа и Вие сте спасени.

За да можа да бѣда разбранъ въ настоящето си отъ всѣкого, азъ послѣдователно ще опиша всичката тѣзи работа на подробно, като ще захвана отъ началото и ще свърша съ края ѝ.

1) Прѣди всичко трѣбвало би всѣки да си избере сѣмъ отъ прѣпорѣчанитѣ за най добри за тѣзи цѣль сортове кукурузъ. За такива се прѣдпочитатъ тѣзи видове, които даватъ повисоко стебло, слѣдователно и повече храна, нѣ както е сега нещастний случай съ нашитѣ земледѣлци и скотовѣдци, нѣма нужда да се чака и търси друго сѣмъ, а може съ расчетъ на сигуренъ успѣхъ да се сѣе отъ мѣстенъ видъ кукурузъ.

2) Земледѣлца трѣбва да вземе прѣдъ видъ климатическитѣ и почвенни условия, като помни, че по отношение климата кукуруза не е толкова вискателенъ, той съ стойкость прѣнася сушата и затова въ мѣста, гдѣто сушата не е рѣдкость а е честа, той е едно отъ безцѣннитѣ крѣмни растения. Причината на неговата, сравнително, нечувствителность къмъ сушата се обяснява съ обстоятелството, че той има силни и дълги корени. Спорѣдъ наблюденията на И. Кабештова коренитѣ на кукуруза въ мѣгка черноземна почва достигатъ до 70 с. м., спорѣдъ Стебута дължината на коренитѣ на кукуруза въ лѣпкавитѣ, жилави, тѣжки почви достигатъ отъ 45 до 90 с. м., а въ рохкавитѣ и по сухи почви тѣ достигатъ даже 2·75 м. до 4·50 м.; обаче ние тука трѣбва да знаемъ, че кукуруза за зелена храна,

който ни и занимава тукъ, изисква повече влага, отъ колкото тоя, който сѣемъ за зърно. По отношение къмъ почвата, той не е взискателенъ, обаче, ако искаме да се радваме на по добра реколта, т. е. отъ извѣстно пространство да получимъ много повече стебла, трѣбва да му дадемъ по добра почва; а най добра за него почва е тѣзи, която е черноземна, рохкава, напоена, нѣ да не бжде много влажна, иловиста, или непропускателна за водата; затова, при избиране нива за цѣлѣта, трѣбва да се глѣда да не бжде тя на много високо мѣсто, а да бжде въ нискитѣ, нѣ отцѣдни мѣста. При казанитѣ благоприятни условия може да се получи 100,000 до 132,000 килограма стебла на единъ хектаръ. Като имаме прѣдъ видъ голѣмата рѣколта, която бихме получили при благоприятни условия, трѣбва да се избиратъ ниви за цѣлѣта по-възможности по близки до селото, за да не става голѣмъ трудъ и разноски, при прѣкарването на реколтата.

3) За приготвянето на почвата нѣма тука да говоря, защото за сега всѣки земледѣлецъ има угари приготвени, остава сега само *сѣдѣ първий дѣждѣ* да набраздятъ угаритѣ на бразди по на 40 с. м. (педя и половина) една отъ друга съ орало. Ако въ почвата има влага, то е достатъчно дълбочината на браздитѣ да бжде до 4—5 с. м. (2—3 прѣста), а ако такава нѣма на 2—3 прѣста въ земята, а се намира по на долѣ, то трѣбва браздите да бждатъ дълбоки до една дланъ (9—10 с. м.); въобще глѣда се щото, когато се засѣе сѣмето, то да падне на влага. Единъ пѣтъ набраздена нивата, пристѣпя се къмъ сѣидбата, като прѣдварително, за по лѣсно поникнување, сѣмето се накуснува въ вода до като понабѣбне. Сѣидбата става много лѣсно. Работниците жени, дѣца, мъже пускатъ по едно зърно въ браздата на расстояние едно отъ друго по на 20—25 с. м. (една педя) и слѣдъ това съ краката си тикватъ по малко прѣстъ и по натискватъ на надолѣ тоже съ кракътъ си. Слѣдъ това, като се засѣе цѣлата нива, ако земледѣлеца располага съ валякъ, то я прѣтѣпкова, а ако нѣма такъвъ, то я завлича съ сюргията. Завличането или прѣтѣпковането сж много важни, защото съ

тѣхъ се урегулѣрва едноврѣменното прораствание и рѣс-
тение на посѣвѣтъ.

4) Ако наскоро слѣдъ засѣванието на кукуруза, прѣди да поникне вали силенъ дѣждъ, та се образува на повърхността на нивата кора, която прѣчи за скорошното покарване на растеницата, трѣбва да се прѣкара или валякъ или лѣгко да се мине съ буруна, за да се разтроши кората. Слѣдъ като кукуруза поникне, та рѣдоветѣ да могатъ да личатъ отъ далечко, при равенъ посѣвъ, или като достигнатъ на височина 15—25 с. м., а при неравенъ посѣвъ, който произлиза отъ засѣванието на нееднаква дълбочина, — когато нѣкои отъ растеницата достигнатъ до 25. с. м. други до 15, а трѣти до 8—10 с. м. трѣбва да се извърши първата копань, която става или рчно съ мотика, или при голѣми пространства съ рало на плитко, като около палежника се зврзватъ парцали, или вмѣсто парцали се заврзва една китка слама. Добитѣка, впрѣгнатъ въ ралото, трѣбва да бжде кротѣкъ и наученъ да върви право мѣжду браздите, ако това е невѣзможно, то той трѣбва да се води отъ едно дѣте, така щото да не тѣпче добитѣка кукуруза. Слама се врзва на палажника за да не прѣрѣзва растенията въ врѣме на работа, при искривяване оралото отъ добитѣка или работника. Слѣдъ ралото върви едно дѣте съ една тояга на единий край четалеста, съ която подига растенията, които се засипватъ съ прѣстѣта при оранѣта. Ако нивата е чиста отъ бурени и валятъ топли дѣждове на врѣме достатѣчна е само една копань, обаче ако нивата има много гюрлюкъ (плѣвсли) и прѣхващатъ хладни дѣждове, то ще има нужда и отъ втора копань. Ако слѣдъ първата копань падне дѣждъ кукурузѣтъ начева много бързо да расте. Колкото лѣтото е по топло, толкова по скоро расте кукуруза.

5) Отъ засѣванието на кукуруза до събиранието му въ топло и влажно лѣто е потрѣбно два мѣсеца врѣме. Така щото, ако лѣтото е благоприятно, то да се сѣе кукуруза и въ края на Юлий пакъ има се надѣжда да се успѣе, като ще се събере къмъ края на Септемврий. Това обаче нека не служи никому за мотивъ да отлага отъ днесъ за утрѣ посѣвѣтъ. Моя съвѣтъ е: слѣдъ първъ дѣждъ сѣйте

кукурузъ, като не губите нито день, нито часъ, защото тука освѣнъ, че „врѣмето е злато, врѣмето е пари“, нъ е за трудолюбивий единичко спасение, а за мързеливий жестоко наказание. Отъ посѣвването до събиранieto на кукуруза той изисква една обща температура 800° R. т. е. сборътъ на ежедневната температура по R. отъ тая въ денътъ на засѣвването до 800 е необходима за да бжде той готовъ за събиране. Такъвъ сборъ на градуси въ источната частъ на България се събира даже въ по-малко врѣме отъ два мѣсеца. За практицитѣ земледѣлци нѣма нужда да търсятъ този сборъ на градуси, нито пъкъ да четътъ днитѣ отъ посажданието, достатъчно е да знаятъ това, че кукуруза трѣбва да се събира тогава, когато въ нивата се забѣлѣжатъ тукъ таме исклосили стебла, тогава безъ да се чака повече да исклосяватъ всичкитѣ, трѣбва да се пристѣпнѣ къмъ събиранieto на кукуруза. Пожънването на кукуруза става съ сѣрпове, съ коси и даже съ машини жътварки или косачки. Ако кукуруза е сѣтъ рѣдко, та е направилъ дебели стебла, което не е никакъ хубаво, то жътвата му трѣбва да става съ брадви. Стеблата трѣбва да се жънатъ до земята. Това се прави съ двойка цѣль: 1) че се економисва отъ храната, т. е. увеличава се реколтата, 2). Оставатъ само коренитѣ отъ кукуруза, който при първата оранъ за засѣвване на новъ посѣвъ се зариватъ лесно въ земята, та освѣнъ, че лѣсно изгниватъ и наторяватъ почвата, нъ още очиства се нивата, та при жътва нѣма да прѣчатъ осганали стебла, на машината. При първата оранъ слѣдъ пожънването на кукуруза добръ е плугътъ да се пуска тъкмо подъ рѣдътъ на кукуруза, за да се искореняватъ и зариватъ коренитѣ му. Слѣдъ всичко това иде рѣдъ да кажа нѣщо и за начина по който може да се запази кукуруза, като зелена храна за добитѣка за прѣзъ зимата, т. е. за тѣзи важна и толкова лѣсна операция, извѣстна въ науката подъ думата: *силосване*.

6) **Силосването** е, може да се каже, нова работа, обаче отъ день на день, отъ година на година, то си пробива пътъ все въ повече и повече стопанства и, ако отъ прилаганието му за първъ пътъ до сега да сж се

изминали около 30 години, сега въ напрѣдналата Франция, Руссия и въ цѣлата континентална Европа тѣзи операция се счита, като необходима за всѣко земледѣлческо стопанство, че даже и въ мѣстности и години, въ които земледѣлцитѣ се радватъ на богати реколти, на богати естествени ливади и пр.

Искатъ да кажатъ, че думата „силосъ“ била отдавна извѣстна на дрѣвнитѣ народи, нѣ отъ послѣ съ тѣзи дума нарекли подземнитѣ просто ископани хамбари. Прѣдполага се, че първи сж били Испанцитѣ, които сж употребили тѣзи подземни хамбари (ями), въ които съхранявали житата си, съ цѣль да отстранятъ влиянието на въздуха отъ житото, каквито сж Добрудженскитѣ дупки „куии“, които служатъ за хамбари на земледѣлцитѣ. Сега обаче думата „силосъ“ се дава на тѣзи операция, която има за цѣль да консервира зелената храна въ ископани, въ земята, ями (дупки).

Силосванието е добило извѣстность още въ 1861 година нѣ неговото распространение, ако и слабо се е започнало отъ 1870 год., когато, по случай ужасната суша, която владѣла въ Франция, *Вильморенз* помѣстилъ въ журнала „*Journal d'agriculture pratique*“ статия за силосванието на зелена храна. Усилено тѣзи операция е захванала да се распространява въ 1874 год., отъ когато тя се прѣнесла и распространила въ Италия, Испания, Америка и Руссия. Първъ който е въвелъ силосванието въ Руссия е билъ г. Т. Шюдтъ.

Ето колко е лѣсна тѣзи операция: Още щомъ се забѣлѣжи искласяванието на нѣкое стебло въ нивата, па ако се има врѣме и по рано, земледѣлеца избира въ двора си едно височко отцѣдно мѣсто, на което прѣстъта да е повъзможности глинеста, нѣ ако нѣма мѣсто съ такава прѣстъ може да бѣде и друга, нѣ трѣбва да е по твърда, та като се копае ямата стенигѣ да се задържатъ да не се изронватъ. Избрано еднажъ мѣстото, пристѣжива се къмъ копание ямата. Ямата трѣбва да е четвъртита нѣ по дълга, така напр. ако тя е дълбока 1 аршинъ, трѣбва да е широка 2 — 3 ар., ако е дълбока 3 ар. трѣбва да е широка 4 — 5 ар. че и повече, а ако е дълбока 5 ар. трѣбва да е широка

5 — 8 аршина. Точно размѣритѣ на ямата не могатъ да се опрѣдѣлятъ, обаче нека се помни само това, че колкото е по-дълбока ямата, толкова повече сме гарантирани, че храната ще се запази, защото сравнително количеството храна вложено въ ямата, малка частъ се излага на възможното влияние на въздуха. Дължината не може да се опрѣдѣли точно, тя всекога ще зависи отъ количеството на храната, която трѣбва да се събере вътрѣ. Нѣкои прѣпоръчатъ да се правятъ помалки ями, че повече, Азъ съвѣтвамъ земледѣлцитѣ да си направатъ само една, защото храната по добрѣ се запазва и сравнително по малко храна ще се изгуби отъ гниението по странитѣ на ямата, обаче, ако земледѣлеца види, че той има храна, която ще му стигне и ще артиса, то за тѣзи частъ, която той прѣдполага да му артиса, трѣбва да ископае една отдѣлна яма, въ която да силюса нея частъ и да си я запази за идущата година, тѣй като добрѣ запазена (силюсана) тя (храната) може да трае, безъ да се развали ни най-малко, една и двѣ години. Ямитѣ не трѣбва да бжджтъ кюшелий, тѣ трѣбва да сж въ кюшетата малко овални, или по добрѣ е да бжджтъ тѣ елипсовидни т. е. да иматъ формата малко на яйце, стѣнитѣ имъ трѣбва да сж отвѣстни, както стѣнитѣ на стайтѣ ни и трѣбва да сж набити. Ямитѣ, казахме, нетрѣбва да сж кюшелий, защото въ кюшетата неможе да се стѣпче добрѣ храната и ще остане въздухъ, за сжщата цѣль се правятъ отвѣстни и стѣнитѣ. Слѣдъ като се ископаятъ ямитѣ и се исчистатъ отъ прѣстѣта трѣбва да се трамбоватъ (набѣхтатъ) съ дърво, стенитѣ и дѣното на ямата, както набѣхтватъ чакъла по шосетата, слѣдъ това добрѣ е да се разбѣрка глина и да се измаже дѣното и стенитѣ ѝ, както земледѣлцитѣ си измазватъ кѣшитѣ и слѣдъ това тѣзи дупка добрѣ да се опали съ гюрлюкъ, слама, лозени сухи прѣчки или друго нѣщо и слѣдъ като истине измита се и се поставя храната въ нея.

Щомъ е приготвена вече ямата и, както казахъ, кукуруза е тукъ таме вече искласилъ и пожънатъ, докарватъ се стеблата до ямата и се започва неговото дробение, по слѣдующий начинъ: накарватъ се жени,

дѣца, мжже съ брадѣ, тесла, сатѣръ, и пр. да дробѣтъ стеблата на парчета дълги до половинѣ прѣстъ (2-3 см.). Това насичане става много лѣсно щомъ се поупражни работника, като взима по нѣколко стебла на единѣ пжтъ да насича.

За тѣзи работа (насичанието) въ другитѣ страни употребѣватъ машини. Съ тѣхъ става и ефтино и бързо и много лѣсно, обаче купуване на машина отървава само на голѣмъ земледѣлецъ, който сѣе годишно поне 40—50 кила съ кукурузъ за силосване. Като се сечжтъ и се хвърлятъ парчетата въ ямата, единѣ работникъ съ лопата вътрѣ распрѣдѣля да бжде на всѣкъждѣ еднакво и тѣпче съ крака или трамбова съ дърво. Трѣбва хубаво да се натѣпче та да остане колкото е възможно помалко въздухъ вътрѣ. Силосванието на кукуруза нѣкои правжтъ и съ слама, като нарѣзватъ и сламата на дребно, но само пшенична слама и ък размѣсватъ съ насѣчений кукурузъ. И това е добро, само сламата не трѣбва да е повече отъ $\frac{1}{3}$ отъ цѣлата маса за силосване. Нѣкои, когато наслагватъ насечений въ ямата кукурузъ посипватъ и по малко готварска соль, като се смѣта на $2\frac{1}{2}$ кубически метра да се хвърли соль отъ 8 до 15 килограмма. Сольта се туря да задържи малко кипението (ферментиранието), но и безъ да се туря соль, пакъ силосѣтъ излиза сполучливъ. Като се напълни ямата до горѣ, което трѣбва да стане въ единѣ день, въ два, а най много въ три и да се глѣда да се свърши вечеръ и слѣдъ кето се стѣпкува добрѣ, още отгорѣ се туря на около педѣ и половина — двѣ педи кукурузъ и се натискува съ нѣщо да се по слѣгне, само че тѣзи храна, която ще се постави отъ горѣ трѣбва да се постави въ видѣ на конусъ или пѣкъ по продължение на ямата съ острѣ връхъ, слѣдъ това се покрива съ едра слама и се нахвърля отъ горѣ прѣстъ на една дебелина отъ около двѣ педи (60 см.) и повече. Прѣстъта се направя горѣ съ острѣ край и стрѣмни стени, или както е извѣстно мѣжду земледѣлцитѣ, тя да добие форма на „балжкъ сжртж.“ Слѣдъ това прѣстъта се сбива съ лопата или нѣщо друго и около ямата се направва вадичка, по която, въ случай на дѣждъ, снѣгъ и пр.

водата да се оттича та да не влиза въ трапътъ. Отъ врѣме на врѣме се обикаля ямата и тамъ гдѣто се забѣлѣжи пукнатина по повърхността ѝ, засипва се послѣдната съ прѣстъ.

Слѣдъ като се извърши всичко това, остава да се чака узрѣването на храната или подобрѣ нуждата отъ нея. Слѣдъ единъ мѣсець или най-много 6 недѣли храната е вече готова, и ако се има нужда, може да се вади и храни добитъка. При водението трѣбва добрѣ да помнятъ земледѣлцитѣ, че винаги, като се раскрие ямата, трѣбва да се раскрива отъ единия край и при изважданieto на храна трѣбва тя да се взима отвесно—отгорѣ на долѣ, т. е. да се сѣче отъ горѣ до долѣ и щомъ се извади, трапътъ на ново да се затваря или съ слама и послѣ прѣстъ или пѣкъ въ напълнени торби съ плява, върху тѣхъ дѣски и пр. Ако се разбута цѣлата покривка, или се остави отворена ямата, кукуруза започва да гние.

За пръвъ пѣтъ добитъка не иска да яде тѣзи храна, защото не е навикналъ и затова първий пѣтъ му се дава съ малко трици и ако на първий пѣтъ ядѣтъ отъ 10 добитъка само 2, на вторий пѣтъ ще ядатъ 5, а на третий пѣтъ всичкитѣ. Слѣдъ 5—6 дня волове съ жива тежина 500 килограма изяждатъ по 50—70 кг. отъ тѣзи храна и освѣнъ, че не имъ се развалятъ стомаситѣ нѣ още тѣзи храна дѣйствува поправително. Дойни крави, които изяждатъ по 15 к. гр. въ 24 часа даватъ млѣко, както прѣзъ лѣтото, когато тѣ пасятъ богати пасища съ хубава сладка прѣсена трѣва. И забѣлѣзано е, че добитъци хранени съ силосана храна сж винаги по здрави отъ всичкитѣ други.

До колко е цѣнно това растение — кукуруза, като е силосанъ, за храна на добитъка, се вижда отъ изложенитѣ по долѣ мнѣния на много-извѣстнитѣ агрономи.

Банфи казва: „Отхранванието на животнитѣ съ кукурузенитѣ листа и стѣбла дава много по добръ резултатъ, отъ колкото това съ много други растения при равна тѣжина“; *Матей Домбалъ*: „Кукуруза е едно отъ най-добритѣ крѣмни срѣдства за млѣчнитѣ крави, работнитѣ и угоявани волове, бикове и пр.“; *Гезе*: „Всѣкой

пжть, когато съмъ хранилъ млѣчнитѣ си крави съ зеленъ кукурузъ, всекога съмъ получавалъ по голѣмо количество сладко и твърдѣ много вкусно млѣко;“ *Гамуръ* намира, че кукуруза е много добръ за добитъка за неговото рѣстение и за производението на повече млѣко. *Броккетъ* забѣлѣзва че: „Прѣдъ видѣ практическитѣ факти и толковато високата важность; не можа да не призная, че силосаний кукурузъ прѣдставлява първокласна храна, която може да бжде исхранвна и въ чистѣ видѣ.“

А пъкъ за да се види въ какви количества може да се дава силосаний кукурузъ на добитъка, азъ тука привеждамъ опититѣ на нѣколко интелигентни земледѣлци, помѣствани въ „Земледѣльческой Газетѣ“:

Т. И. Щюдтъ отъ начало давалъ на дойнитѣ си крави по 4 к. гр. на глава силосанъ кукурузъ, заедно съ пливъ (дребна слама) и нараѣзна сламма. Слѣдъ една година той тѣзи дажба увеличилъ и вмѣсто първитѣ 4 к. гр., захваналъ да дава по 6 к. гр. и забѣлѣзалъ, че даже при много увеличена дажба до 12 к. гр. на глава въ день силосанъ кукурузъ не може да има лошо влияние на млѣчний добитъкъ.

И. У. Остапковичъ давалъ силосанъ кукурузъ на млѣчнитѣ крави единъ пжть въ день, като распрѣдѣлявалъ дневната храна по слѣдующий начинъ: сутрена сѣно, по обѣдъ силос. кукурузъ, вечеръ просена или овесена слама.

Т. А. Левшинъ давалъ на своитѣ крави по 6 к. гр. силос. кукурузъ въ день на всека и забѣлѣжилъ, че млѣкото се увеличило отъ 9 на 12 1/2 литри въ день.

И. И. Левинки. Ежедневната дажба кукурузъ на дойнитѣ крави се равнявалъ на около 11 килограмма на глава, слѣдъ три деня забѣлѣзалъ увеличение на млѣкото съ около 15 %.

Д. М. Бодиско захваналъ да дава на млѣчний си добитъкъ по 8 килограмма зеленъ кукурузъ на глава; послѣ увеличилъ тѣзи дажба до 12 к. гр. на глава. Резултата отъ такова хранение билъ слѣдующий: стадото, състояще се отъ 30 дойни крави, при обикновено Юлско сухо слабо пасбище, давало въ деноно-

щие 2 килогр. 870 гр. смѣтана (каймакъ), която отпослѣ се прѣработва на масло. Слѣдъ първото нахранване съ кукурузъ, на слѣдующий день, получилъ 4.100 кг. масло (не смѣтана), на третий день получилъ 5.700 кг. и послѣ 6.110 кг. На послѣдната цифра 6 килограмма и 110 грамма се спрѣло увеличението на маслото, макаръ дажба на кукуруза до нѣкое врѣме и да била увеличена до 16 $\frac{1}{2}$ килограмма на глава. Силосанъ кукурузъ той давалъ по 8.200 килогр. на глава, като распрѣдѣлялъ дневната храна по слѣдующий начинъ: Сутрина силосанъ кукурузъ по 8.200 кг. на всѣки добитѣкъ, на обѣдъ овесена слама, а вечеръ за прѣзъ нощта дрѣвна плѣва, посипана съ около 1 килограмъ остатки отъ конопено сѣме. На всѣки волъ ежедневно се давало: кукурузъ 16 $\frac{1}{2}$ килограмма, останки отъ коноп. сѣме 3.280 кг., малко дрѣвна плевая, и 4.100 кг. фий, размѣсенъ съ овесена слама.

В. А. Ивашковичъ. Всичката дневна храна на всѣки единъ добитѣкъ е давалъ по слѣдующий редъ: сутрина 2 кг. сѣно и 4.100 кг. кукурузъ посипенъ съ 400 гр. останки отъ конопено сѣмѣ; по пладне 4.100 кг. сѣно и слѣдъ него 4.100 кг. кукурузъ тоже съ 400 гр., отъ сжщитѣ коноп. останки а за нощъ 4.100 кг. кюспе. На конетѣ давалъ по 4.100 кг. кукурузъ на день.

Н. К. Кемпе дава на своя едръ добитѣкъ по 8 кг., а на дрѣбний по 4 кг. силос. кукурузъ, като раздѣля това количество на двѣ равни части; въ промежутѣцитѣ мѣжду исхранванието на тѣзи двѣ порции, той имъ дава по малко сѣно и слама.

В. Хлюдинскій съобщава, че на всѣка свиня въ Херсонската ферма се давало по 6.150 кг. силосанъ кукуррузъ, по 2 кг. ячмена ярма и по 2 кг. картофи.

Г. Крева. (Въ депортам. Енъ въ Франция) храни своя добитѣкъ така: отъ 20 Юлий до 20 Октомврий съ зеленъ кукурузъ, отъ 20-й Октомврий до 20 Януарий съ кукурузъ, запазенъ на снопове или въ плѣвникъ; отъ 20 й Априлий до 20 й Юлий съ силосанъ кукурузъ. Слѣдователно, добитѣка на г. Крева не се храни съ кукурузъ само три мѣсеца прѣзъ годината: отъ 20 Яну-

арий до 20-й Априлий; въ това врѣме той го храни съ кореноплодни растения: цвѣкло, картофи, моркови и пр. г. Крева казва, че никога не му се е случило да исхрани (исхарчи,) сръдно число повече отъ 20 кг. въ день силосанъ кукурузъ на добитѣкъ отъ жива тежина 495 — 500 килограма.

Г. Морѣлъ дава на своя добитѣкъ отъ жива тежина 500 кг.: Отъ 15-й Юлий до 1-й Октомврий 40 кг. зеленъ кукурузъ, както е донесенъ отъ нивата, и 15 кг. зелена люцерна. Отъ 1-й Октомврий до 1-й Декемврий 40 кг. зеленъ кукурузъ и 10 кг. зелѣ, освѣнъ това или 2½ кг. сѣно или искарвание, ако и за малко време, на паша. Отъ 1-й Декемврий до 1-й Априлий 20 кг. силосанъ кукурузъ, 10 кг. зелѣ и 2½ кг. сѣно. Отъ 1-й до 15-й Априлий отъ 34 — 41 кг. зелена рѣжь и отъ 10 до 15 кг. силосанъ кукурузъ. Отъ 15-й Априлий до 15-й Юний 30 кг. зелена люцерна и 10 кг. силосанъ кукурузъ, или само 40 кг. зеленъ кукурузъ.

Разбира се, че тѣзи норми, дадени отъ спомѣнатитѣ земледѣлци, не можемъ да ги приемемъ за най добри и тѣхъ да прилагаме, обаче всѣ таки, като ги прочете земледѣлеца, като види какъвъ добитѣкъ има и съ каква друга храна располага, лѣсно може да си опрѣдѣли една система на хранение. Както се вижда отъ горното даже само съ кукурузъ е възможно да се отгладва добитѣка въ продължение на деветъ мѣсеца отъ годината, както това е направилъ французина Крева. Приведенитѣ по горѣ мнѣния на извѣстни авторитети Банфи, Домбалъ, Гезе, Гамуръ и Броккетъ ни доказватъ важността на това растение, приготвено по описаний начинъ (силосано) за нормални години, колко повече то ще бѣде безцѣнно тѣзи година, когато храна за добитѣка нѣма, а пѣкъ и пари хичъ.

Прочие азъ съвѣтвамъ земледѣлцитѣ да прѣдприематъ тѣзи работа и си спасятъ добитѣка и не само за сега, нъ и рѣдовно — ежегодно да го правятъ.

Земледѣлци! помогнете си сами, да Ви помогне и Богъ. Отчайвание не трѣбва.

Срѣдство противъ сушата *)

отъ Агронома К. Дмитриевъ

(прѣвелъ Цвѣтанъ).

Двѣ години ходихъ азъ изъ западна Европа, командированъ отъ Правителството по изучаванне способитѣ на стопанствуване, вѣнъ отъ нашитѣ прѣдѣли. Много нѣщо ме научиха иностранцитѣ. Тѣ ми показаха и едно обстоятелство, което всѣцѣло завладе вниманието ми. Меклембургскій земледѣлецъ Шубертъ, както той пише въ своята книжка, е прѣтърпѣлъ голѣми загуби отъ дълбоката оранъ и затова я е замѣнилъ съ *плитката*.

Това дѣло въ мойте очи, се явява, като дѣло отъ твърдѣ сериозна важность за насъ Рускитѣ земледѣлци, привикнали да глѣдатъ на дълбоката обработка на земята, като на вѣрно срѣдство за прѣдпазване полевитѣ растения отъ влиянието на тѣхъ продължителната суша, мене прѣдстои практически да обясна степенната на безгрѣшността на такъвъ единъ нашъ възгледъ. Тѣзи задача е влѣзла, така да кажа, въ основата на программата на мойта агрономическа дѣятелность. Всѣкждѣ кждѣто азъ съмъ хазайничилъ на пѣрвий планъ съмъ ималъ провѣрката на ползата отъ дълбоката оранъ. Провѣрилъ съмъ я въ губернитѣ: Смоленска, Могилевска, Тулска, Орловска и Таврическа.

Въ всѣка мѣстность сжмъ отдѣлявалъ парчета земи не съ голѣми размѣри, съ добра почва, нѣ не наторени. Както въ страната на пролѣтнитѣ сѣидби,

*) Надслова на тѣзи статия е „Неурожаи отъ засухъ“ нѣ ние го измѣнихме само, защото даденъ и отъ насъ надсловъ намираме по за подходящъ по съдържаннето и въ тѣзгодишния случай.

(Прев.)

така и въ страната на угаритѣ по едно парче прѣкопавахъ съ желѣзна лопата на 20 с. м. дълбочина толкова пкти, колкото пкти се прѣбораватъ другитѣ околни ниви за това или друго растение. Посѣянитѣ сѣмена съмъ покривалъ (заривалъ) на 7 с. м. дълбочина. Другитѣ ниви нарѣдъ съ горѣказанитѣ, разрихлювахъ съ желѣзни грабли, прѣди настѣжванието врѣмето за сѣидба, само *повърхностно* и засѣянитѣ тука сѣмена се заравяха съ сжщо такъвъ слой прѣстъ отъ 7 с. м.

Въ течение на 11 годишний ми опитъ, испитнитѣ мой ниви *четери* пкти се случваха да подпадатъ подъ сushата, която на ръжта и на овеса се е отразила въ слѣдующата форма: Прѣкопанитѣ дълбоко ниви дадоха два срѣдни сбора зимнини и единъ лѣтенъ, а пкъ на тѣзи, които не се прѣкопаваха — ръжта и овеса, всичкитѣ *5 години* даваха реколта не по долѣ отъ срѣдна, сравнявана съ нормалната реколта на мѣстността кждѣто ставатъ тѣзи опити. — При това трѣбва да забѣлѣжа, че успѣшний растежъ и развивание на растенията въ тритѣ споменати случая на дълбоко прѣкопанитѣ ниви се отдава на честото попрѣхвацие на дъждъ и облачното врѣме слѣдъ засѣвянието на тѣзи ниви. Както зимницитѣ, така и лѣтницитѣ, достатъчно закоренели до настѣжвание на сushата, сж се задържали отъ нея въ растението си до нѣкждѣ, но не погивали отъ недостатъчността на влага.

Въпросътъ: защо продължителната сushа и слънчевий пекъ така слабо сж се отразили на посѣвитѣ, засѣти въ ниви, които плитко сж разрихлени се е рѣшавалъ отъ нашитѣ агрономи различно, най правилно, обаче отъ всичкитѣ го е разрѣшилъ Професоръ Костичевъ, сегашний Департаменталенъ директоръ по земледѣлието. Отъ опититѣ на този ученъ ислѣдователъ се узнало, че изъ долний плътний слой землената вода не се прѣдава на горний — рохкий слой на почвата; ако ли тя и да проникне въ него, то ще бждѣ въ твърдѣ малки количества и много бавно, затова подпочвенний *неораний* слой си остава влаженъ и тогава, когато, на него лѣжащата прѣборана, и чрѣзъ буруна разрихлена почва, е вече съвършенно исъхнала. Слѣдователно, казва Г.

Костычевъ, ако земята се орѣ дълбоко, то въ сухо лѣто всички прѣораний слой въ цѣлата си дълбочина исхва отъ горѣ до долѣ и коренитѣ на растения нѣма отъ кждѣ да получатъ нужната имъ влага, при плитката оранъ, обаче, тѣзи корени, или макаръ часть отъ тѣхъ, се указва, че проникватъ въ *подпочвенний постоянно влажний* слой, който тука (при плитката оранъ) стои много на близко до повърхността на ораний слой. Затова отъ подземната роса, която овлажнява почвата нощѣ, растения тоже не могатъ да се ползватъ въ такъвъ случай, ако ораний и исхналь слой е много дълбокъ. По наблюденията на г. Костычева тѣзи роса се появява и служи въ полза на растения, само на плитко оранитѣ ниви, особено въ врѣмѣ на суша.

Всичко горѣ казано, за резултатитѣ на описанитѣ тука изслѣдования и опити, трѣбва да се поцълни съ указванието на общо извѣстний, на практицитѣ — земледѣлци, фактъ. Рохкавата много напита (наситена) съ вода оранъ, била тя дълбока или не, извънрѣдно скоро исхва при суша. Два три слънчеви дни съ вѣтрѣ, изнасятъ отъ нея всичката ѣ влага. Значи всичкото внимание, надѣжда и расчетъ на земледѣлца по отношение влагата въ почвата въ периода на продължителната суша, трѣбва да се съсредоточатъ исклучително въ плътний *подпочвенни всъкога влаженъ* слой, който при дълбоката оранъ, като че умишлено се отдѣля отъ коренитѣ на растения. Всички ние трѣбва да знаемъ, че, слѣдъ съвѣта на Г. Костычева да оремъ плитко, слѣдва други: — ори добрѣ съ съблюденіе важнитѣ правила при обработванието на земята за отгледванието на нея полевитѣ растения. Основание на всѣкиго, въ даденъ случай, по мнѣнието на споменатий специалистъ, трѣбва да служи *рационалната* обработка на угарѣта, за което тя (угарѣта) трѣбва да се оре още прѣзъ есенѣта — една година прѣди засѣванието ѣ съ зима. Лоши трѣви (плѣвели, буренаци и пр.) при оранѣта за посѣвъ не трѣбва да има. Тѣ трѣбва да се уничтожаватъ прѣзъ всичкото врѣме, до като се подготвява угарѣта за посѣвъ, като се поддържа горний слой на оранѣта *постоянно* въ рихло състояние.

Тѣзи трѣбованія ми даватъ поводъ да поставя въ извѣстность русскитѣ земледѣлци, въ тука описанный агрономически рецептъ, който и азъ донесохъ отъ странство, нѣ въ прилаганието на практика отъ мене той е съвършенно опростотворенъ. Угарьта азъ права не есенъ, а *пролтъ*, лошитѣ трѣви азъ оставамъ да си растжтъ безъ прѣпятственно до цѣтението имъ и рохкавость въ почвата азъ неподържамъ, нѣ обработванието на земята права правилно—безъ опушения.

Подпрѣдсѣдателя на Смоленското Земледѣлческо Дружество, А. И. Гернъ, като прѣглѣда моето стопанство въ 1870 год. (Смоленската губернія), писмено доложилъ на Дружеството слѣдующето: „Азъ посѣтихъ стопанството на Г. Дмитриева и се просто любувахъ на неговото рѣжено полѣ, което, при обработка съ прости дървени рала и дървени борони, при недостатъчно наторяване и истощена почва, се отличавахе съ необикновенна равностъ, и хубави класове и пустнало (както се оказало слѣдъ харманъ) реколта, равна съ получената отъ мене отъ нивя добрѣ наторени и рационално обработени съ усъвършенствуванни орждия. Като прѣминахме къмъ разяснения на причинитѣ за това съ г. Дмитриева, азъ узнахъ и нарѣдихъ угарьта да се произвежда вмѣсто есенъ,—на пролтѣ“ (слѣдва подписъ: А. Гернъ..

1894 год. Май.

Агрон. Н. Дмитриевъ.

Уреждане медицинска помощъ за селското население.

(извлѣчение)

Медицинската помощъ на селенетѣ е крайно недостатъчна. Наистина, разпрѣдѣлиха се околитѣ на по нѣколко санитарни участъци; което дѣйствително внесе доста голѣмо подобрѣние въ даване медицинска помощъ на селянетѣ, но, въ сравнение съ нуждата на тия послѣднитѣ, това подобрѣние е нищожно. Участъковитѣ фелдшери сж дѣйствително полезни, но само тамъ, гдѣто е седалището на участъка имъ, а останалитѣ села все пакъ сж лишени отъ бърза медицинска помощъ (която именно е най-необходима за селенетѣ), както и по-напрѣдъ. Нека илюстрираме това си твърдение съ единъ примѣръ. Разболѣва се нѣкой селенинъ да кажемъ отъ сърдцеболъ, което е много често явление, понеже селенитѣ се хранятъ съ най-лоша храна; кой сега ще му помогне, когато фелдшерътъ е далеко, а града още по-далеко? Прибавѣте къмъ това и българското нехайство, че „то ще му мине“, и ще се убѣдите, че селенинътъ е сжщо така безпомощенъ, както и по-напрѣдъ. Въ този случай колко лесно би му се помогнало еамо съ едно слабително и нѣколко капки опиумъ (Т-га opii). А такова едно сърдцеболие у единъ селенинъ, безъ своеврѣменна медицинска помощъ би имало печаленъ изходъ. Ами обикновенната трѣска, която най-вече съсипва нашитѣ селене и която може много лесно да се лѣкува, даже отъ самитѣ тѣхъ, ако имаха на расположението си хининъ? Ами нещастнитѣ случаи (порѣзване, отрепване и пр., които сж обикновени явления въ селския животъ и които не би причинили никакви врѣди, ако имаше бърза медицинска помощъ (едно промивание на раната съ карболова вода и чиста прѣвръзка съ иодоформъ). Прибавѣте къмъ това и разнитѣ епидемии, които така охолно се ширятъ между нашето селско

население и толкова жертви взематъ, благодарение на единственната причина, че нѣма кой да констатира първия случай и направи нуждното за локализирането на болѣстѣта.

По уреголирванието медицинската помощ на селенитѣ много се е писало, но съвсѣмъ малко е направено. Даже въ политическитѣ програми се намѣрватъ членове, съ които обѣщаватъ изрично „даване безплатна медицинска помощ на селянитѣ и подвижни аптеки“. Сѣщо такъвъ членъ има въ програмата на либералната партия, която днесъ управлява страната. Обаче, тука трѣбва да заблѣлѣжимъ, че този членъ е туренъ току така, безъ да се е помислило, като какъ може той да се осъществи.

Въ тази статия ние искаме да укажемъ на властующата сега партия и въобще, на всички които се интересуватъ съ съдбата на нашето селско население, като какъ може да се осъществи тази хубава тѣхна идея, какъ може тя да стане фактъ въ живота, а не само илюзия.

Прѣди всичко ние ще повторимъ не веднѣжъ казаната отъ насъ мисль, че санитарната дирекция, заедно съ върховниятъ медицински съвѣтъ, трѣбва да стане независимо учрѣждение, като ѣ се прѣдостави правото да прави всичко, което намѣри за добръ (рѣшено отъ върховниятъ медицински съвѣтъ) по санитарната частъ, като не ѣ се прави съшка въ нейнитѣ дѣйствиа, като не се ограничава въ срѣдствата. Защото само едно независимо санитарно учрѣждение отъ всякакво партизанство ще може да тури редъ и да прави прѣобразованя въ нашето санитарно вѣдомство. Директорското мѣсто не трѣбва да се дава на единъ отъ нашитѣ партизани а на тогова, който дѣйствително е достоенъ за това високо мѣсто и който обладава знания, опитностъ и нуждния авторитетъ, за да може да прокара нужднитѣ прѣобразуваня. А нашиятъ върховенъ медицински съвѣтъ трѣбва да има между членоветѣ си не само ветеранитѣ на нашето медицинско дѣло, а млади сили, които да го освѣжаватъ и му даватъ жизненостъ. Въ него трѣбва да се съедини опитността на нашитѣ стари лѣкари съ знанията на младитѣ.

Сега на въпроса, какъ трѣбва да се уреди медицинска помощъ въ селата. Въ миналата книжка на списанието ни, се искаха едноврѣменно двѣ мнѣния; едното на колега д-ръ Тончевъ, че по медицинската помощъ на селянитѣ може много

да се направи отъ народнитѣ учители, а другото на колега Камбосевъ, че трѣбва да се устроятъ подвижни аптеки. Тази си мисль д-ръ Камбосевъ не оформява напълно. Той прѣдлага да се направѣли един кола, въ които да се помѣсти една аптека и която да ходи отъ село на село; повече нищо. Вижда се, че и колегътъ нѣма ясно понятие за това което прѣдлага. Обаче, това е твърдѣ обяснимо, защото г. д-ръ Камбосевъ не е билъ околийски лѣкаръ и не е запознатъ съ околийската служба. Ако той бѣше запознатъ съ тази служба, щѣше да знае, че и сега подвижнитѣ аптеки съществуватъ и функциониратъ правилно, но пакъ цѣльта се не постига. А именно сега всѣка окѣлия е раздѣлена по на нѣколко Санитарни участъци, които се заведватъ отъ фелдшери. Всѣкой фелдшеръ обикаля участъка си всѣки мѣсець, а ако има епидемия, — колкото пѣти нуждата го изисква, и по тѣзи си обиколки фелдшеритѣ носятъ съ себе си (въ една чанта) най-необходимитѣ лѣкарства и инструменти и даватъ на нуждающитѣ се безплатна медицинска помощъ. Тѣзи сега участкови фелдшери, пѣтуящи ежемѣсечно (и по-често) по участъцитѣ си съ най-необходимитѣ лѣкарства, които раздаватъ на населението, не сж нищо друго, освѣнъ подвижни аптеки въ пълната смисль на думата. Но достатъчно ли е това за селското население? Разбира се че не, защото хората се разболѣватъ всѣки часъ и всѣка минута и, слѣдователно, никой нѣма да чака кога дойде фелдшера, че тогава да се разболѣе. Отъ това ясно се вижда, че участковитѣ фелдшери, съ своитѣ подвижни аптеки (за които, между прочемъ казано, нѣма нужда отъ особени кола, защото най-необходимитѣ лѣкарства, отъ които се нуждае населението, могатъ прѣкрасно да се носятъ въ една чанта), ако и да принасятъ извѣстна полза за селското население, но пакъ сж недостатъчни. Ето защо би трѣбвало да се помисли за подобро и дѣлесъобразно уреждане медицинската помощъ за селскитѣ, ако не за всѣко село, то поне за всѣка община. Но какъ трѣбва да стане това? Ето въпроса, по който тука ще дадемъ нашето мнѣние.

Съ този въпросъ ние отдавна се занимаваме. Най-желателното е да има въ всѣкой санитаренъ участъкъ (по сегашното распрѣдѣление на околицитѣ) по единъ лѣкаръ, а въ всѣка община по единъ фелдшеръ. Но това е не осществимо

за сега, по нѣмание достатѣчно лѣкари, а главно — по нѣмание на срѣдства. Ето защо ние напълно се съгласяваме съ колега д-ръ Тончевъ, че тази важна служба за народното благо трѣбва да се възложи на народния учителъ, този народенъ труженикъ, който беззавѣтно се е посветилъ да служи на народа си. Ние окончателно се убѣдихме относително това слѣдъ послѣдната си обиколка по селата, гдѣто имавме случай да третираме този въпросъ съ народнитѣ учители, които, освѣнъ че изказватъ голѣма готовностъ да служатъ на народа си и въ това отношение, ами вече сж почнали, по своя лична инициатива, тази благородна работа, въ нѣкои села учителитѣ сж искали лѣкарства отъ участковитѣ фелдшери и сами ги раздаватъ на селянитѣ и на дѣцата си. Въ с. Новосело заварихъ една миниатурна аптечка, съ която учителитѣ лѣкуватъ ученицитѣ си. Тѣ мисе похвалиха, че съ живачна масъ, която имъ далъ участковия фелдшеръ, излѣкували много дѣца отъ пѣпки по главата, а съ иодова тинктура — много дѣца отъ гѣлки, и пр. Тѣ изказваха съ радостъ желание, че, ако имаха лѣкарства и ако имъ се разкажеше какъ и кога да ги употребяватъ, на радо сърдце би лѣкували и селянитѣ въ свободното си врѣме. А има нѣколко учители, които на свои срѣдства купуватъ лѣкарства (като хининъ, рециново масло и пр.) и ги раздаватъ на ученицитѣ си. Неотдавна се писа по вѣстникитѣ, че Шлѣвенското околийско учителско дружество отпуснало 50 лева на единъ учителъ за да купи лѣкарства и съ тѣхъ да лѣкува нуждающитѣ се. Значи, учителитѣ сами вече взематъ инициативата и стига само да имъ се притечемъ на помощъ и ще се положи основата за даварие своеврѣменна медицинска помощъ на селското население.

Тѣзи утѣшителни факти ни заведоха на мисълта, да се устроятъ не подвижни аптеки, които и сега сществуватъ, но постоянни, и въ всѣка община. Тѣзи малки аптеки съ най-необходимитѣ лѣкарства да се повѣрятъ на главния учителъ въ училището, който, заедно съ другаритѣ си, да ги раздава на дѣцата и селянитѣ, като прѣдварително се запознаятъ (учителитѣ) отъ околийския лѣкаръ съ дѣйствиата на тѣзи лѣкарства и при какви случаи трѣбва да се употребяватъ.

Ние сме увѣрени, че ако по този начинъ се разрѣши този въпросъ, ще се принесе голѣма полза на населението.

Учителятъ ще има възможност не само да лѣкува болнитѣ селени, но ще популяризира медицината и ще учи населението да търси помощта на лѣкари при хронически болести. Въобще, учителятъ ще паучи селянина да привикне къмъ медицинската помощ и да я търси, а това е най-голямото благодѣлние, което ще му принесе, защото навикне ли селянинътъ веднѣжъ да търси медицинска помощ, той ще я намери където и да бъде тя.

Сега се поражда въпросътъ, какъ да се осъществи тази хубава идея? Работата е лесна, ще каже всѣкой, ама пари нѣма. Но дѣйствително ли ние нѣмаме пари? Това е и вѣрно и невѣрно, защото ние имаме пари за куиъ безполезни работи, а нѣмаме за най-необходимото. А колко ли пари аджеба ще трѣбватъ? Това ще се види отъ слѣдната официална смѣтка. Ние бѣхме повдигнали този въпросъ въ Дирекцията и тя ето какво ни отговори:

**„Гражданска Санитарна Дирекция. № 1191. Априлъ 1-й день
1899 гсдина гр. София.**

До Господина Видинския Окръженъ Лѣкарь.

Прѣдложението Ви, да се снабдятъ всичкитѣ училища по селата съ най-необходимитѣ лѣкарства, които могатъ да се повѣрятъ на единъ учителъ, за да ги раздава на нуждающитѣ се, е твърдѣ умѣстно и азъ напълно се съгласявамъ съ него. То обаче е невъзможно да се осъществи, при оскъдността на кредита, прѣдвиденъ въ тази годишния бюджетъ за лѣкарства и пр. Въ княжеството има повече отъ 2000 училища и ако на всѣко едно се отпуснатъ най-малко по 40 лева, въ годината, за купуване на лѣкарства, ще трѣбватъ 80,000 лева, която сума нѣма отъ кѣдѣ да се вземе. За лѣкарствата на болницитѣ и амбулаториитѣ въ цѣлото княжество се отпуснатъ по бюджета 130,000 лева и тѣзи сума се оказва недостатъчна за доставката на лѣкарствата на болницитѣ, а камо ли отъ нея да отдѣлимъ 80,000 лева и да ги дадемъ на общинскитѣ училища. Най-добръ ще бѣде, споредъ менъ да се съвѣтватъ общинитѣ да отпуснатъ по малко пари и съ тѣзи пари да имъ се доставятъ необходимитѣ лѣкарства съ по-малка цѣна, отъ колкото се отпуснатъ отъ аптекитѣ.

Горното Ви се съобщава, Г-не Лѣкарю, въ отговоръ на рапорътъ Ви подъ № 357, отъ 27 м. мѣсець.

Директоръ: Г. Золотовичъ

Секретаръ: Д-ръ Жупуновъ

Отъ това писмо на почитаемата Дирекция се вижда, че сж потрѣбни всичко на всичко 80,000 лева. Обаче такава една ничтожна сума въ сравнение съ стомилionenъ бюджетъ не се отпуща на Дирекцията. Не може да не се възмути човѣкъ, като си помисли, че само безотчетнитѣ фондове, които сж прѣдначени да пълнятъ джобоветѣ на нашитѣ министри, за купуване клубове и печатници, за подкупуване пресата, за шпиони и пр., достигатъ сумата 175,000 лева, а пъкъ нѣма и не може да се намѣри сумата 80—100,000 лева за лѣкарства на нещастното селско население, което, собствено, дава милионитѣ на държавата. Но нека предположимъ, че дѣйствително държавата не ще има 80 — 100,000 лева за лѣкарства на дѣцата и бѣднитѣ селяни; тогава тази сума може да се вземе отъ общинитѣ, както умѣстно прѣдлага Дирекцията, защото 50—100 лева за една община не сж голѣма сума. Обаче, вѣрваме, че мнозина ще извикатъ, че общинитѣ сж бѣдни, че едвамъ покриватъ своитѣ насѣщни нужди, а камо ли да отдѣлятъ 50—100 лева за лѣкарства на своитѣ дѣца и селени. На тѣхъ ще отговоримъ, че общинитѣ иматъ пари, но тѣ се злоупотрѣбаватъ отъ кметовегѣ и общинскитѣ съвѣтници, както и държавата ни има пари, но тѣ се прехосватъ отъ нашитѣ алчни министри и гешефтаритѣ партизани около тѣхъ. Че това е вѣрно, достатъчна е една повърхоростна ревизия на селскитѣ кметства. Нашитѣ селски кметове крадатъ по 200 — 300 лева, най малко, само отъ канцелярскитѣ разноски. Същото правятъ и постояннитѣ комисиини. Въобще, нашитѣ общински учреждения сж вертепи, гдѣто се вършатъ най-голѣмитѣ злоупотрѣбления съ народната пара. Прѣкратѣте злоупотрѣбленията; и пари ще излѣзатъ за лѣкарства и за други още много нужди на народа.

Отъ тукъ се вижда нагледно, че ако едно правителство иска да помогне на народа си, то ще намѣри срѣдства. Така щото ако дѣйствително либералната партия, която е сега на властъ, иска да направи медицинска помощъ достъпна на всички, то прѣди всичко трѣбва да се устроятъ малки аптеки. ако не при всѣко едно училище, то поне при всѣка една община (чакъ при училището), които да се повѣрятъ на учителитѣ. Но радикално ще може да се помогне на населението, като му се осигори безплатна медицинска помощъ, само тогава, когато аптекитѣ минатъ въ държавни рѣцѣ. Ето защо

ние апелираме къмъ всички политически партии да впишатъ въ програмитѣ си и ратуватъ за осществението принципа на държавнитѣ аптеки. Ние апелираме така сжщо и къмъ народнитѣ прѣдставители, — нека тѣ се проникнатъ отъ идеята, че само здравиятъ народъ е силенъ и жизнеспособенъ и нека не се скжпятъ, когато вотиратъ суми за поддржка на народното здравие. Дано дочакаме единъ день, щото нашитѣ държавни мжже, нашитѣ политически партии, да почнатъ да се напрѣдварватъ едни други, кой повече полза да принесе на народа си, а не кой повече да го краде, както е било до сега.

(Медицинска беседа)

Борба противъ туберкулозата (охтината).

Въ Европа само се говори много, отбѣлѣзва *Médecine Moderne*, нъ въ Австралия е гдѣто се работи.

Въ десетъ години, отъ 1888 до 1897, близо 20000 души се умрѣли отъ туберкулоза въ областъта Victoria (Австралия). Санитарнитѣ власти се взѣли слѣдующитѣ мѣрки:

Всѣки продавачъ на млѣко трѣбва да притежава свидѣтелство отъ Ветеринаренъ лѣкаръ, удостоувѣряюще, че кравата не е заразена отъ болестъ, и едно санитарно свидѣтелство, удостоувѣряюще, че млѣчната операция е сторена съгласно хигиеническитѣ правила.

Мѣсопродавцитѣ трѣбва да притежаватъ удостовѣрения, че мѣсото, което продаватъ, е здраво, и че въ клането и раздробяване на мѣсото сж се спазили всичкитѣ изискуеми правила.

Всички къщи, всички мѣстности, гдѣто е пребивалъ нѣкой туберкулозенъ, не могатъ да се позволятъ за жилища, до гдѣто не сж напълно *дезинфектиратъ*.

Болѣститѣ, или недостатъцитѣ, за които купувача има право да възвърне добитъка на продавача,--въ Германия.

Съгласно чл. 482 отъ новия Германски Наказателенъ законъ, списъка за въпроснитѣ болѣсти или недостатъци и врѣмето на гарантирванието трѣбва да се опредѣли съ височайшия указъ, по министерски докладъ.

Въпросътъ бѣ възложенъ на една ветеринарна коммисия, която е прѣдставила два списъка за въпроснитѣ болѣсти и недостатъци: единия включва работния добитъкъ, другия добитъка за мѣсарницитѣ.

Министерсевото е отказало да приеме последния списъкъ, който счита, че търговията на мѣсопродавцитѣ може да се

осигури, стига тѣ да иматъ добра воля за това. Касателно же добитѣка, който не е прѣдзначенъ за клане, е приело прѣдставения списѣкъ, къмъ когото са е прибавило още нѣщо.

Считатъ се слѣдующитѣ болѣсти и недостатѣци, за които куповача има право да възвърне добитѣка на продавача: За конетѣ, мулетата и магаретата: колл е р ѣ т ѣ (*immobilité*), Тигнафеса, Запаля, Мангафата, Мѣсечната слѣпота и Епилепсията; за волската пасмина; Туберкулозата, Прилѣпчивата плевро-пневмония, Епилепсията; за овцетѣ: Крастата; за свинитѣ: Прилѣпчивото възпаление на бѣлия дробъ и червата и червенката.

Врѣмето за гарантиране е: 15 дни за упомѣнатитѣ болѣсти по конетѣ, за туберкулозата и епилепсията у воловетѣ и за крастата у овцетѣ; а е 28 дни за прилѣпчивата плевро-пневмония, 3 дни за червенката и 10 дни за прилѣпчивото възпаление на бѣлия дробъ и червата.

ПРОЕКТО-ПРАВИЛНИКЪТЪ

ЗА

ПРИСПОСОБЛЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА САНИТАРНО- ВЕТЕРИНАРНАТА ПОЛИЦИЯ.

(Продължение отъ кн. XXII)

Г Л А В А III.

Ветеринарно-полицейскитѣ мѣрки противъ зара- зителнитѣ болѣсти

Чл. 34. Ако эпизоотическата комиссія констатира съществуването на нѣкоя заразителна болѣсть отъ показанитѣ въ чл. 1, освѣнъ мѣрkitѣ предвидени въ специалната частъ отъ настоящия правилникъ за всѣка болѣсть отдѣлно, взематъ се и слѣдующитѣ мѣрки:

а) Контролирва, ако общинскитѣ власти сж отдѣлили болния отъ здравия добитѣкъ, и постави подъ цепъ цѣла или частъ отъ общината, колибата или заразенитѣ дворове, които спорѣдъ опасността се пазятъ отъ общински или полицейски стражари или войници.

Съмнително болѣнъ се счита всичкия добитѣкъ, който, ако и да не проявява никакъвъ признакъ на заболѣване, обаче се е констатиралъ, че е билъ въ съприкосновение съ заразения добитѣкъ или съ неговитѣ материали и вещи — способни да прѣдадѣтъ заразата.

Подъ названието цепъ се разбира секвестриране на извѣсни мѣстности, конюшни, дворове, общини, колиби или махали, въ които се е констатирало съществуването на заразителни болѣсти и, които спорѣдъ естеството си могатъ да взематъ голѣми размѣри; тия мѣстности ще се пазятъ отъ

военни постове, опрѣделени отъ эпизоотическата комиссия и съ заповѣдъ да не оставятъ да излѣзе нито единъ добитѣкъ, произвѣдения, вещи или фуражъ, и нито чловѣкъ бѣзъ знанието на Ветеринарния лѣкаръ отъ эпизоотическата комиссия. На кръстопътищата, гдѣто е поставенъ цепътъ забиватъ се въ земята колища съ табла, на която е писано заразителната болѣстъ, за която е поставенъ цепътъ.

Ако въ една мѣстность или конюшня, гдѣто би се констатирало добитѣкъ болѣнъ отъ нѣкаква заразителна болѣстъ, има и другъ добитѣкъ здравъ нѣ прѣдрасположенъ да заболяе или да прѣдаде тая болестъ, тогава остава на усмотрението на эпизоотическата комиссия да се извадятъ здравитѣ или болнитѣ животни, за да се поставятъ подъ наблюдение, и въ тоя случай ще се пазятъ и хранятъ отъ особени лица, назначени за това.

б) Строго се забранява циркулиранieto на съмнителенъ или болѣнъ отъ заразителна болѣстъ добитѣкъ по улицитѣ, полетата или пѣтищата, откарването имъ на паша и поението имъ въ мѣстности гдѣто могатъ да бждатъ въ съприкосновение съ здравъ добитѣкъ.

Тоже е забранено за кучета и други животни отъ заразителната мѣстность и транспортирването на продуктитѣ, сжщо и на вещитѣ, които сж били въ сношение съ добитѣка въ заразената мѣстность и които сж носители на зараза като: кожи, рокове, косми, вълна, кокали, слама, торъ и др.

Въ случай когато съмнителния добитѣкъ неможе да се държи запрѣнъ по двороветѣ, отъ което слѣдва да се изваждатъ на паша и работа, опрѣделя се известни части отъ полето, гдѣто ще да пасятъ, работятъ или поятъ уединено, като се распредѣлятъ малки стада, които ще бждатъ пазени съ вооружени постове, опредѣлени отъ эпизоотическата комиссия.

в) Пазарищата или оборитѣ за добитѣкъ, които ставатъ близо до мѣстноститѣ, заразени отъ эпизоотии, забраняватъ се на една циркулоференца 40 в. м. отъ заразената мѣстность, само за добитѣкъ прѣдрасположенъ на зараза, или който прѣнасва въ заразата на върлюющата эпизоотия.

г) Добитѣкъ прѣдрасположенъ на зараза, ако болестъта е отъ ония за които закона прѣдвижда присаждане, вакцинирва се само подъ ржководството и контролтъ на офици-

алния Ветеринаренъ лѣкаръ отъ съотвѣтственната мѣстность, който ще да изисква и позволение отъ Министерството.

д) Добитѣкъ болѣнъ или съмнителенъ отъ заразителна болѣсть убива се само въ случаитѣ прѣдвидени въ закона и въ съгласие на епизоотическата комиссия.

е) Труповѣтъ на убития добитѣкъ и всичкитѣ извержения ще се заравятъ на 2 метра дълбочина, или ще се онищожатъ чрѣзъ изгаряние или химически вещества, заедно съ остатъка на храната, смѣта, произходящи отъ болѣнъ или съмнителенъ добитѣкъ.

Въ всѣка община или колиба опрѣделя се една мѣстность въ съразмерность съ числото на сѣществующия добитѣкъ, която ще служи за карантинно помѣщение на съмнително болния добитѣкъ или убитъ за заразителна болѣсть. Продължителността на тая мѣстность бива най малко половина хектаръ.

Тия мѣстности се опрѣделятъ отъ общинскитѣ власти за да бѣждѣтъ постоянни и се разграничаватъ съ обкопи или плетища, въ които да не влиза добитѣкъ.

Строго е запрѣтено заравянieto на трупове на добитѣкъ умрѣлъ отъ каква и да е болѣсть въ дворовѣтъ, кошари и и пр., а притежателитѣ имъ сж длѣжни да ги заравятъ на опрѣделенитѣ гробища.

ж) Веднага слѣдъ заравянieto или унищожаванieto труповѣтъ на добитѣка, ще да се очистатъ и дезинфектиратъ подъ наблюдението на Ветеринарния лѣкаръ, всичкитѣ мѣстности, конюшни, дворове, гдѣто е стоялъ добитѣкъ болѣнъ или съмнителенъ отъ заразителна болѣсть, тоже и вещитѣ които сж служили на добитѣка и производенията му. Дезинфектиранieto на заразителнитѣ мѣстности става по слѣдующий начинъ: изваждатъ се низверженията и постилката, които се изгарятъ или заравятъ; прѣнасянieto на тия материи става съ животни невѣсприемчиви на сѣществующата зараза; чистението се почва отъ дюшето, което ако е построено отъ циментъ, асфалтъ, камани, керемиди и пр., ще да се измива по напрѣдъ съ врѣла лишия, а после съ варяна (киречева) вода; нѣ разваленитѣ дюшета или дървенитѣ, които чрѣзъ тѣхната разваленость сж просмукали материтѣ отъ добитѣка, ще да се онищожатъ съ подъ тѣхъ стоящата прѣстъ.

Каменнитѣ и дървенитѣ обекти, ако сж въ добро състояние, слѣдъ като се очистятъ добрѣ, измиватъ се съ 5⁰/о карболова вода, или съ равни части проста карболова киселина и сѣреста 10⁰⁰/оо, или съ варова вода.

Прѣстѣта на непавиранитѣ конюшни ще да се раскопае и исхвърли до чистѣ пласть, която ще да се зарови въ мѣстность уединена отъ комуникацията на добитѣка. Дуварищата ще да се искъртятъ и на ново замажатъ съ варѣ, а дървенитѣ ще да се дезинфектиратъ. Всички дървени обекти на конюшната, като врати, черчевета, ясли, кофи и пр., ще се измиятъ съ врѣла лишия и дезинфектиратъ; ала, ако сж ветави, развалени, ще да се изгорятъ; желѣзнитѣ вещи ще да се прѣкаратъ прѣзъ огнь или намажатъ съ 1 — 10 карболово масло. Хамутитѣ, юздитѣ и пр., ще да се измиятъ съ студена лишия или съ растворъ отъ сублиматъ 1⁰⁰/оо, или кристализирана карболова киселина 5⁰⁰/оо, слѣдъ което се намазватъ съ масть. Подплатѣта на хамутитѣ, които е скъсана ще да се распори и изгори.

Покривкитѣ и пр. направени отъ тѣканѣ, ще да се попарятъ съ лишия, или се дезинфектиратъ съ карболова вода 5⁰/о. Колата съ които се исхвърга боклука на добитѣка, дезинфектиратъ се по начинѣ, както и вещитѣ въ конюшнитѣ.

Хранителнитѣ вещества, които стоятъ въ тавана на конюшна заразена, се употрѣбаватъ на добитѣкъ, който не е прѣдрасположенъ на зараза.

За свършенното дезинфектирвание на конюшната, оставя се 10 дни отворена, безъ да се вкара добитѣкъ въ това разстояние.

Конюшни или кошари отъ пѣрти ще се замажатъ съ прѣстъ или ако сж развалени ще се изгорятъ.

Въ мѣстноститѣ, гдѣто е пасалъ заразенъ или съмнителенъ дебитѣкъ, прѣчиства се смета, когото е оставилъ болния добитѣкъ, и слѣдъ 30 дена оставя се на ново да се употрѣбва.

3) Тоже се дезинфектирватъ дрехитѣ и обувката на лица, които сж биле въ съприкосновение съ заразения добитѣкъ.

Всички дрѣхи, които иматъ стойность по малка отъ тая за дезинфекцията, се онищожаватъ.

Чл. 35. Кметовѣтѣ и полицейско административнитѣ власти отъ заразенитѣ мѣстности сж длѣжни да приспособятъ

мъркитѣ прѣдписани отъ Ветеринарния лѣкаръ отъ епизоотическата комиссія и сж отговорни за точното прилаганне на мъркитѣ указани въ горѣпоменатия членъ. Кметътъ е длъженъ да праща на Ветеринаренъ лѣкаръ всѣка една сжбота единъ статистически бюлетинъ за движението на епизоотията чакъ до свършенното ѣ прѣкратяване.

Начинътъ за изпълнението на мъркитѣ прѣдвидени въ горѣцитирания членъ, ще да се укаже отъ Ветеринарния лѣкаръ отъ епизоотическата комиссія, за което ще да посѣщава всѣки 10 дни заразенитѣ мѣстности, а въ случай на распространени епизоотии, то установява се въ мѣстността и тия мърки ще да се проконтролирватъ отъ респективния Ветеринаренъ инспекторъ.

Чл. 36. Лѣкуването на заразени добитѣкъ отъ болѣсти, за които се допуска лѣкуването, е задължително, Властѣта може да прѣдпише лѣкуването на такъвъ добитѣкъ за смѣтка на притежателя, когато той откаже да извърши подобно лѣкуване подъ надзора на държавния Ветеринаренъ лѣкаръ.

Чл. 37. Щомъ се констатира нѣкоя заразителна болѣсть, отъ прѣдвиденитѣ въ закона за санитарно-ветеринарната полиция, общинскитѣ кметове се длъжни да извѣстятъ и другитѣ кметове отъ сжседнитѣ общини, както и окръжния управителъ, който въ подобни случаи рапортира въ министерството на Търговията и Земледѣлието.

Когато епизоотията взема голѣмъ размѣръ, окръжния управителъ, извѣстятъ сжседнитѣ окръжни управители за появяването на болѣстѣта и за мъркитѣ взети по прѣкратяването на епизоотията.

Подобни извѣстия ще да се правятъ и тогива, когато ще да се обяви епизоотията за прѣкратена,

Чл. 38. Щомъ се докаже официално, че епизоотията се е прѣкратила и че въ заразената мѣстность не сжществува никакъвъ болѣзенъ случай, че казаната мѣстность е дезинфектирана и, че отъ най послѣдния случай оздравяване или смъртъ на болѣнъ добитѣкъ, убиванне на заразения или съмнителния, се е изминалъ опрѣделения срокъ отъ закона, всички прѣдписани Ветеринарно полицейски мърки се вдигатъ.

Гарантиране интереситѣ на купувачитѣ на добитѣкъ, отъ продавачитѣ джамбази.

Въ миналия брой на списанието „Съясчѣ“ бѣхъ повдигналъ въпроса за обграждане интереситѣ на населѣнието отъ недобросъвѣстността на разни джамбази — при продажба и покупка на добитѣкъ, като указвахъ, че трѣбвало-би и у насъ да се установжтъ изрично болѣститѣ и недостатѣцитѣ, за които купувача да има право да възвърне добитѣкъ на продавача; да се опрѣдѣли за всѣка една болѣсть врѣмето за гарантирание, тѣй като 8 дена е недостатѣчно (спорѣдъ чл. 275 отъ закона за задлжженията и договоритѣ), и да се вземва въ съображение мѣстнитѣ обичаи; отъ друга страна пъкъ, относително продажбата на добитѣкъ заразенъ отъ нѣкоя прилѣпчива болѣсть (спорѣдъ чл. 145 отъ закона за Санитарно-Ветеринарната полиция) да се счита за не дѣйствителна, — бѣзъ да е опрѣдѣлено врѣмето за възвращание.

Прѣдъ видъ, че законодателното тѣло на скоро ще да почне свойтѣ занятия, то счетохъ за нужно да отбѣлѣжа по тоя въпросъ, като какъ е другадѣ. Тѣй на пр.:

Въ Германия, „считатъ се болѣститѣ и недостатѣцитѣ, за които купувача има право да възвърне добитѣкъ на продавача — нижеслѣдующитѣ:

За конетѣ, мулетата и магаретата: Коллерътъ, Тигнафесътъ, Запалътъ, Сапътъ, Мѣсечната слѣпота и Епилепсията;

За волската порода:

Туберкулозата, Прилѣпчивата плевро-пневмония и Епилепсията;

За овцетѣ: Крастата;

За свинитѣ:

Прилѣпчивото възпаление на бѣлия дробъ и чървата и Червенката.

Врѣмето за гарантирание е 15 дни за въпроснитѣ болѣсти по конетѣ, за Туберкулозата и Епилепсията у воловетѣ

и за Крастата у овцетѣ; а е 28 дни за Прилѣпчивата плевропневмония; 3 дни за Червенката и 10 дни за прилѣпчивото възпаление на бѣлия дробъ и червата“.

А пъкъ въ Франция е внесено Прѣдложение за законъ отъ сената въ депутатската каммара на вотиране ниже слѣдующето :

„Чл. 1. — 41-й членъ отъ закона за задлженията и договоритѣ се допълва съ слѣдующия параграфъ :

И ако продажбата е станала, тя се унищожава, когато продавача е зналъ или укрилъ съществуването на болѣстѣта, отъ която добитѣка е билъ заразенъ или съмнителенъ.

При това никаква тѣжба отъ страна на купувача, за унищожение на продажбата, не се взема въ внимание, ако не се е заявило на публичнитѣ власти, въ разстояние на 3 дена за Шапа и Червенката по свинитѣ.

Въ разстояние на 4 дена за Въглена и Прилепчивия отокъ по едрия рогатъ добитѣкъ.

Въ разстояние на 5 дена за Чумата по рогатия добитѣкъ, Шарката, Прилѣпчиво възпаление на бѣлия дробъ и чървата въ свинитѣ и Венерическата злокачествена болѣстъ по магаритѣ и кобилитѣ.

Въ разстояние на 9 дена за Сапа и Туберкулозата, нѣ съ условие щото по послѣдната болѣстъ, за унищожаванieto на продажбата се изисква добитѣка да е още живъ, изнесенъ за проданъ въ врѣме когато е билъ подъ административно наблюдение или подъ карантина.

Въ разстояние на 15 дена за Прилѣпчивата плевропневмония, Бѣсътъ и Венерическата злокачествена болѣстъ по конетѣ и магаретата.

Чл. 2. — 2-й членъ отъ закона отъ 2-ий Августъ 1884 г. се видоизменява по начинъ както слѣдва :

Считатъ се за недостатѣци и даватъ право, съгласно чл. 1641 отъ закона за задлженията и договоритѣ бѣзъ исключение мѣстноститѣ, гдѣто продажбата и размѣната е станала, болѣститѣ или недостатѣцитѣ — ниже слѣдующи :

За конѣтъ, магарето и мулето :

Колерѣтъ, Запала, Тигнафеца, Прикуската съ или бѣзъ притриване на жбитѣ, непостоянаа Хроническа Хромота, Мѣсечната слѣпота.

За свинитѣ Лещата (мехурчестата болѣстъ)“.

Отъ моя страна ще дамъ мнение за урѣждане на тоя въпросъ и у насъ :

Да се видоизмени чл. 275 отъ закона за задлъженията и договоритѣ, относително унищожение продажбата на добитѣкъ, и да се допълни чл. 145 отъ закона за Санитарно-Ветеринарната полиция, както слѣдва :

Добитѣкъ продаденъ, може да се възвърне обратно на продавача, ако е билъ болѣнъ, или е ималъ, недостатѣци въ разстояние :

На 3 дена болѣнъ отъ Шапъ и Червенка ;

На 4 дена болѣнъ отъ Въгленъ и Прилѣпчивъ отокъ по едрия рогатъ добитѣкъ ;

На 5 дена отъ Чума по рогатъ добитѣкъ шарка, прилѣпчиво възпаление на бѣлитѣ дробове и чървата на свинитѣ, Венерическа злокачествена болѣсть по кобилитѣ и магарицитѣ, прикуска по конетѣ ;

На 9 дена отъ Туберкулоза, Сапъ, стара хромота по конетѣ и Леца по свинитѣ ;

На 15 дена отъ Бѣсъ, Венерическа злокачествена болѣсть по конетѣ и магаретата, прилепчива плевро-пневмония по едрия рогатъ добитѣкъ, Краста по овцетѣ, Епилепсия по конетѣ и воловитѣ, Мѣсечна слѣпота, Коллеръ (Immobilité), Тигнафесъ и Запалъ.

Сжображенията, които сж ма ржководили сж :

Ималъ съмъ прѣдъ видъ инкубационното врѣме за избухване на болѣстѣта, слѣдователно и това — до когато болѣститѣ и недостатѣцитѣ могатъ да бждатъ забѣлѣзани отъ купувача. Друго, продавача, които знае, че болния му добитѣкъ ще бѣде забѣлѣзанъ въ това врѣме, слѣдователно и възврънатъ, не ще се осмѣли да продаде недѣгъвъ добитѣкъ, а най паче заразенъ (Ето прочие единъ добръ шансъ за нераспространяване на прилепчивитѣ болѣсти, понеже ще се ограничи продажбата въ публичнитѣ тържища на заразенъ добитѣкъ). Трето, най главно, по тоя начинъ се обграждатъ интереситѣ на довѣрчивото населѣние отъ недобросвѣстността на разни джамбази и други.

Септемврий 1899 год.

Д-ръ Костовъ.

Изложение

на опититѣ произвѣдени на конкурса въ гр. Руссе съ земледѣлчески машини и орѣдия.

Помолени сме отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието да дадемъ гласностъ на слѣдующето:

На 20 и 21 й Августъ т. г. се произведоха слѣдующитѣ опити съ земедѣлческитѣ машини и орѣдия:

1. Парната вършачка отъ фирмата Antion geuellschaft A. Lehnigh въ Vetschau.

Вършачката марка Д. С. солидно изработена цѣлия курпусъ е отъ дъбово дърво. Валика е 1570 m/m. дълъгъ, ситата сж по-дълги отъ колкото при всичкитѣ други вършачки и така уредени, щото при най-силната работа, нито сламата нито зърното могатъ да се пилѣятъ. Духалкитѣ, ситата и сортирнитѣ цилиндри сж здраво конструирани и се легко регулиратъ, елеватора е солиденъ и легко движащъ. Сѣмето се получава съвършено чисто и сортирано на 4 качества. Плѣвитѣ, люспитѣ и дрѣбнитѣ камънчета сж съвършено отстранявйтъ;

Локомобила, употребенъ при опита, бѣше отъ сжщата фирма марка Ls 16 съ 16 конски сили, отопляваше се съ дърва и съ слама.

Цѣлия комплектъ, локомобила съ вършачката, заедно съ разносикитѣ по доставката до г. Руссе, струва 14000 лева.

Произведени бѣхъ два опити: при първия опитъ се получи: 1—100 снопа се увършаха за 17 минути. 2—70 снопа се увършаха за 15 минути, слѣдователно, при една 10 часова работа ще могатъ се увърша 3500 снопа или 200 хектолитри.

2. Вършачката, прѣдставена отъ Дружеството general vertretung der Maschinenfabric der Ungarische Statseisenbahnen in Budapest.

При произвѣжданieto опита съ тази вършачка се указа: 60 снопа се увършиха за 28 минути, а при една 10 часова работа ще може да се увършей 1300 снопа, слѣдователно,

двойно по-малко отъ колкото първата. Самата конструкция на вършачката е слаба, силата по-малка, духалките слаби, вслѣдствие на което голѣма частъ отъ плѣвитѣ оставатъ заедно съ зърното. Кофичките на елеватора сж пропорционално малки, немогатъ да успѣятъ да повдигнатъ съответствующето количество сѣме, вслѣдствие на което става задърстванне, особено при по-често пусканне на снопитѣ. Разпилѣването е, както долѹ при подиманieto, така и горѣ при изсипването на кофичките. Иначе се добръ ороноватъ класоветѣ. Сѣмето се сортира на 4 качества, първото е чисто, но останалитѣ 3 сж прѣмѣсени съ плѣви, така щото ще има пужда отново да се прѣвѣва.

Локомоби́ла е отъ сжщата фирма съ 12 конски сили, при опита работи съ 5·5 конски сили, работи съ каменни вжглища, но може да се приспособи и за слама. Цѣлия комплектъ, вършачката заедно съ локомоби́ла и съ доставката до г. Руссе, струва 10,000 лева. И двѣтѣ означени вършачки нераздробяватъ сламата.

Опита съ плуговетѣ.

Опитаха се 4 плуга.

1. Плуга на Ив. Бурджевъ отъ гр. Плѣвень.

2. Лейниковъ плугъ № 6.

3. „ двойлемеженъ плугъ.

4. Обращателенъ плугъ (двоимедже).

Опититѣ се произведоха на цѣлина, съ коне и волове; единъ чифтъ коне свободно влачеа, както Лейниковия така и Бурджевия плугъ на една дълбочина отъ 12 с.м. и 24 с.м. ширина.

При тѣзи дълбочина и широчина, плуга на Бурджева показваше отъ 100—120 кгр. на дианаметра, а Лейниковия при сжщата дълбочина и ширина отъ 150—175 килогр. Плугътъ на Бурджева тѣжи 45 килогр. когато Лейникова тѣжи 85 килогр. Както се вижда, първия е сравнително много по-легкъ, при това и конструкцията му е много по-проста, а при това дава сжщо, както и при Лейниковитѣ плугове, хоризонтално дѣно на браздата. Господинъ Бурджевъ поставилъ прибори за устойчивостта непосредствено до самата колесница и се състои само отъ една халка, която при другитѣ плугове той се намира въ срѣдата на гредели, между колесницата и върха на лемежа. Бурджева плугъ сравнително съ

Лейниковия е много по-лекъ, но това му нищо непрѣчи да може и въ доста тѣжка почва да се удълбочава, тъй като при него разстоянието мѣжду върха на лемежа и точката на прикрѣплението на силата е двойно по-голъмо отъ онова на Лейника.

При Лейниковия плугъ голѣма частъ отъ тѣглящата сила се прѣдава на колесницата, вслѣдствие на образуването на равнодѣйствующата, когато при Буржевия плугъ налягането на колесницата е намалено почти до минимумъ, вслѣдствие на много близото прикачване силата до колесницата.

Устойчивостта на Лейниковия плугъ се обуславва отъ тригълника, който се образува отъ двата синджир и прикрѣпения цѣрътъ въ средата на гределя. Тукъ основанието на тригълника стои горѣ, а върха наклоненъ напредъ и на долѣ, прикрѣпенъ въ остъта на колесницата. При Бурджева плугъ, този тригълникъ е почти 10 пѣти по-малкъ и се образува отъ плоскостта на силата. Гределя при Буржевия плугъ на горнята си частъ се състои отъ двѣ желѣзни плочи, перпендикулярни една на друга, едната хоризонтална 60 с/м. дълга и 10 с/м. широка, на дължъ по срѣдата на тѣзи се издига перпендикулярно, другата която е 5 с/м. висока. Тригълника се допира съ основанието си на остъта на колесницата, а върха се намира горѣ наклоненъ назадъ. Регулирането широчината се намира на колесницата, както и при Лейниковия плугъ, съ малки измѣненни, а именно: гределя лѣжи на самата остъ на колесницата, къмъ която е прикрѣпенъ единъ правоъгъленъ тригълникъ, който може да се движи на лѣво и на дѣсно и служи за регулаторъ, а дълбочината се регулира отъ задъ съ помощта на единъ винтъ, съ спускане-повдигане на корпуса.

Почти всичкитѣ части на плуга сж отъ ковано желѣзо и всѣка частъ може да семенява.

Отвалната дъска, посредствомъ единъ вертикално на нея поставенъ винтъ, може да добива то по-права (наклона) плоскостъ, то по винтообразна; така че плугътъ може да се приспособява най-добрѣ за всичкитѣ видове почви.

И така, Бурджева плугъ е доста практиченъ плугъ, който би могълъ да се приспособи; единствено, което може да се каже противъ него, то е сравнително голѣмата му цѣна 50 лева. При едно намаление на цѣната минимумъ 30—35 лева,

той би ималъ най-голѣмъ шансъ да се распространи на всѣхъ и би издържалъ напълно конкуренцията съ Европейскитѣ плугове.

2. Дволеменния плугъ, както въобще е признато, е единъ отъ най-добритѣ за зараване на стърнищата и покриване на сѣмето. той работи съ два вола на цѣлина, при дълбочина 12 с/м. и широчина 52 с/м. доста легко, така че би могълъ да служи най-добрѣ за цѣльта си, при съществующитѣ наши условия.

3. Обращателния плугъ или двоймеджето може да има успѣхъ само въ брѣговититѣ мѣстности, той е много лекъ и сравнително евтинъ (28 лева).

Земледѣлчески Надзирателъ (под.) Н. Абаджиевъ, Окръженъ учителъ по Земледѣлието при Русенската Окръжна Постоянна Комиссия (под.) Н. А. Кърджиевъ.

По ичеларския конгресъ.

Отъ София ни испращатъ за публикуване слѣдующето:

„На 19-й Августъ т. г. въ салона на Търговско-Индустриалната камара въ София се събрахъ на единъ скромнъ, безшумнъ и малкъ конгресъ, 36 души пчелари и любители на пчеларството, изъ разни мѣста на страната ни. Слѣдъ като се обясни на присѣтствующитѣ задачата на тѣхното свикване, отъ пчелари г. Г. Герговъ изъ Пирдопъ, избра се едно врѣменно бюро, което да ръководи разискванията въ конгреса, състоище се отъ г. С. Ж. Дацовъ прѣдсѣдател, г. Бахметевъ (професоръ) подпрѣдсѣдател и г. г. Г. Герговъ и М. К. Вачковъ за секретари. Разискванията траяхъ три дни т. е. до 21 Августъ, когато се закри конгреса.

Всичкитѣ разисквания се отнасяхъ по распространение разумното пчеларство въ страната ни, въ която има толкова много условия за неговото напрѣждане. Слѣдъ тридневна работа, пчеларския конгресъ взе слѣднитѣ по главни рѣшения:

I. Съ цѣль да се въздигне Българското пчеларство, Българскитѣ пчелари, участвуващи въ конгресъ, се съдружаватъ отъ днесъ нататкъ въ едно цѣло подъ име: *„Дружество на Българскитѣ пчелари въ г. София.“*

II. Възъ основа на това, конгреса избира сега единъ врѣмененъ управителенъ комитетъ отъ 9 души, на които възлага :

1. Да прокламиратъ съдружванието на надлѣжнитѣ мѣста и лица ;

2. Възъ основа на прочетения уставъ за Българския пчеларски съюзъ и като изучи такива и на другитѣ дружества, да приготви единъ проекто-уставъ на туй сдружаване, който да публикува за да се изучи отъ всички заинтересувани и въ идущия конгресъ да се приеме окончателно ;

3. Въ дѣйствиата си, до идущия конгресъ ще се ръководи отъ общитѣ правила въ проекта на г. Вачковъ ;

4, Съобщенията отъ общъ характеръ да се правятъ чрѣзъ сп. „Орало“ и чрѣзъ другитѣ вѣстници, които биха се съгласили да имъ даждѣ мѣсто безплатно;

5, За срѣдствата всѣки внаси по два лева. Ще се броятъ за членове и тия, които внесатъ отпослѣ тая сума, но участвуващитѣ въ конгреса ще се считатъ *членове-основатели*.

6, Въ настоятелството, най-малко трима души трѣбва да сж отъ София, а останалитѣ отъ провинцията. За по-важнитѣ въпроси, послѣднитѣ ще даватъ писмено мнѣнията си.

7, По явно вишегласие, за управителенъ комитетъ се избраха: г. г. С. Ж. Дацовъ, Д-ръ Маламовъ, Г. Герговъ, М. К. Вачковъ, А. Константиновъ, Ст. Димитровъ, Н. Дафиновъ, Ив. Атанасовъ и П. Ив. Добревъ. Тия изпомѣжду си избраха за прѣдсѣдателъ на управителния комитетъ, г. Дацова, касиеръ г. Ив. Атанасовъ, а секретаръ г. А. Константиновъ.

III. Конгреса намира, че е прѣждеврѣменно да се прѣпоръча само и изключително една разборна система кошери. Конгреса остава свободна воля на всички начинающи, на които обръща внимание върху системата „Даданъ Блаттъ“, която сравнително е дала добри резултати въ България.

IV. Конгреса възлага на комитета да ходатайствува за узаконяване:

1, Специаленъ законъ за пчеларството, който да обхваща и принципитѣ за загубитѣ, както сж тѣзи за овощарството и пожара,

2, Правото на роя,

3, Пѣтующи пчеларски учители и образцови пчеларници.

4. Намалена такса и бързо прѣнасяне пчелитѣ за паша по желѣзницитѣ и параходитѣ.

5. Защита на пчелари учители, чиновници, граждански и военни отъ примѣствание, уволняване и награди.

6. Запазване и насърчение медоноснитѣ растения. Сѣение и садение на липи, акации, върби и др. рапица, грѣчихата, наказание за бѣлението липитѣ за лика и залѣсване селскитѣ мѣри и пѣтища съ медоносни дървета.

IV. На въпросътъ, какъ да зимуватъ пчелитѣ, на отворено или въ затворено, конгреса приема: Въпроса иска изучаване, понеже е доста важенъ, нѣ отъ нашата Българска

кратка практика може да се допустне, даже да се прѣно-
рѣча, зимуването на вѣнъ.

Тукъ заслужва да се отбѣлѣжи, че отъ името на г. г.
конгресиститѣ се испрати една поздравителна телеграма до
Н. Ц. Височество Княза, Който благоволи да се отзове доста
благосклонно, като прие подъ Свое покровителство друже-
ството на българскитѣ пчелари.

Твърдѣ добро впечатление направи на всички присѣт-
ствующи, гдѣто пчеларя г. П. Ив. Добревъ изъ гр. Шуменъ,
пожертвува на дружеството 200 лева за основенъ капиталъ,
която сума е внесълъ въ Б. Н. Банка и е на расположе-
ние на пчеларското дружество. По тоя случай, г. Добревъ
биде провъзгласенъ за почетенъ членъ на пчеларското дру-
жество.“

Това е отраднo явление и неможемъ отъ да не рѣ-
коплѣскаме на инициаторитѣ конгресисти. Колко още
по-важни, даже отрасли отъ народний ни поминѣкъ ча-
катъ полагание основа за тѣхното подобрене чрезъ
подобни конгреси! Хвала на пчеларитѣ. Не щеше да
бѣде злѣ, ако Министерството на Земледѣлието бѣ раз-
рѣшило да присъжествуватъ на конгреса и Земледѣл.
Надзиратели и Инспекторитѣ по лозарството, като ли-
ца, на които е възложено мѣжду другото и работата
за подобрене на пчеларството. Не трѣбваше послед-
нитѣ да останатъ чужди по този въпросъ, който тол-
кова много трѣбва да ги интересува, още повече, че
цѣльта на новосъставеното дружество на Българскитѣ
пчелари напълно съвпада съ цѣльта, прѣслѣдвана отъ
горнитѣ институти.

Р А З Н И

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА. Съ тази книжка ние завършваме втората годишнина на списанието ни. Сега поне г. г. абонатитѣ ни нѣма отъ какво да се страхуватъ та да не си исплащатъ абонамента. Ние имъ се издължаваме окончателно вече, остава да направятъ и тѣ това намъ, като прибързатъ и внесжтъ абонамента си въ Редакцията ни; съ това тѣ освѣнъ че ще извършатъ своето си издължение, нъ ще и да ни отърватъ отъ голѣмитѣ дефицити прѣдъ печатаря, съ които завършваме годината. Сега поне нѣмаме причини да вѣрваме противното.

Сп. „СБЯЧЪ“ съ много по разширена програма и при най рѣдовно излизание прѣзъ годината ще продължи животътъ си и прѣзъ трѣтата година, като ще излиза по единъ пѣтъ въ началото на всѣки мѣсецъ въ книжки отъ по 4 печатни коли, на сжщия форматъ. Първата книжка ще получатъ г. г. абонатитѣ ни прѣди 1-й Януарий идущата 1900 год. Рѣдовното излизание на списанието е усилено за цѣла година отъ новия Редакционенъ Комитетъ, така щото нѣма опасностъ да пропаднатъ нѣкому паритѣ. Ще се испраща само на тѣзи, които го поискатъ и внесжтъ абонамента си поне за 6 мѣсеци. Абониранieto става въ Редакцията въ Варна и чрѣзъ всичкитѣ т. пощенски станции въ Княжеството.

Занаятчийски конкурсъ. Прѣзъ врѣмето отъ 2-й до 22-й Августъ се състои занаятчийски конкурсъ въ г. Руссе. Имахме случай да посетимъ и добрѣ да разгледаме тази народна изложба. При заминаването си за гр. Руссе ние си мислѣхме, па и много други посетители вѣрваме сж си мислили, че нѣма да се намѣри нѣщо изложено, което да задоволи окото, защото индустрията ни е въ пѣленитѣ си и

че тамъ ще се види точката на замръзването на нашата индустрия, отъ която точка тя въ бъдъще ще прогресира та при втора изложба да видимъ и съ радостъ да констатираме напредъкъ въ индустрията. Не излъзе обаче така. Ние бѣхме сюрпризирани първо отъ голѣмата рѣдка българска заинтересованностъ на многодошлитѣ изложители и посѣтители и второ отъ направений прогресъ въ нѣкои отъ нашитѣ занятия, като: столарството, тапицерството, гърънчарството, коларството, желѣзарството, тъкачеството, килимарството и пр. Ние останахме крайно доволни отъ виденото и си излъзохме отъ конкурса съ желанието: дано по скоро настѣпи деня въ който да видимъ тѣзи двѣ подпорки на страната ни — Земледѣлието и Индустрията хванати ржка за ржка да ни донесътъ още по-приятни глѣдки и народно благодѣйствие. Имаше и работи, на които освѣнъ че не трѣбваше да се обръща никакво внимание, нѣ не трѣбваше и да имъ се дава мѣсто въ залата на конкурса. Това бѣха дамски драмкала, шапки, рокли и пр. Мѣжду послѣднитѣ имаше и една рокля на стойностъ 500 л. или словаль *два хиляди и петстотинъ гроша*. Ние сме противъ тѣзи излагания на въпроснитѣ прѣдмети и то ето защо: нито материала, отъ когото сж правятъ е произведение българско, нито пъкъ работницитѣ сж българки или поне съ българско поданство. Дошла нѣкоя си нѣмска еврейка, дотѣтрала сума чифутски парцали, по съшила ги и ето Ви излиза въ павилионъ да Ви прѣдстави „Българска индустрия“; второ, съ даване мѣсто, и такова видно мѣсто, на тѣзи глупави игри се поущрява раскошътъ, който е една отъ причинитѣ на нашия економически упадъкъ и неволно кара глупавото женско око да прѣдпочете чуждото — скъпото, прѣдъ Българското ефтино и трайно.

Чакъ сега Министерството на правосѣдието, е издало едно окръжно прѣдписание до всичкитѣ окръжни, апелативни и мирови сѣдилища, съ което имъ прѣдлага да обявятъ на населението, че, съгласно чл. 5 отъ приетия въ извънредната сесия на X Обикновено Народно Сѣбрание Законъ за подпомагане на земледѣлческото население, пострададо отъ тазгодишната суша, ония отъ земледѣлцитѣ, които сж пострадали отъ сушата и които мислятъ, че издаденитѣ срѣщу тѣхъ изпълнителни листове трѣбва да се спрятъ —

да не се привеждатъ въ изпълнение — трѣбва да подадатъ за тая цѣль чрѣзъ съдебния приставъ жалба до оня съдъ, който е издалъ изпълнителния листъ и като придружатъ жалбата си съ писменни доказателства, че дѣйствително сж пострадали отъ тазгодишната суша и въ какъвъ размѣръ, тогава да поискатъ спиранieto на изпълнителнитѣ листове, издадени срѣщу тѣхъ.

Това распорѣждане трѣбваше да се издаде много порано, та да се постигнеше цѣльта, прѣслѣдвана съ казаний членъ отъ закона. Сега вече голѣма частъ отъ търговцитѣ, като знаеха сѣществуванието на този законъ и познаваха отъ близо положението на длъжницитѣ си, прибрѣзаха и се расплатиха, като имъ продадоха и малко искараното житце и нивицитѣ имъ.

Незнаемъ пакъ и защо ли сж тѣзи толкова формалности, когато този законъ ужъ е създаденъ за помощъ на пострадалиятъ невѣжи селянинъ! За да може пострадалий селянинъ да спрѣ изпълнението трѣбва да направи сума разности, а пъкъ въ джоба му грошъ нѣма. Той трѣбва да тича при скубача — прошенопоисецъ да му пише прошение до Финансовитѣ власти за да му издадѣтъ удостовѣрение, отъ което да се вижда размѣра на загубата, която е прѣтърпѣлъ отъ сушата; трѣбва да харчи пари за марки за прошенieto и за удостовѣрението; слѣдъ това трѣбва на ново да тича при прошенопоисеца за написване друга жалба до съда за спиране изпълнението; хайде пакъ пари на прошенопоисеца, пакъ марки, пакъ тичание и развождане отъ адвокатскитѣ агенти.

Неможеше ли, слѣдъ като се исчислеха загубитѣ отъ сушата, да се прѣдадеше отъ Финансовитѣ власти на съдебнитѣ пристави по единъ списъкъ на пострадалиятъ въ съдебний участъкъ съ повече отъ 50% загуба отъ сушата земледѣлци, та когато постѣпи при съдебний приставъ изпълнителенъ листъ противъ нѣкого, той да направи справка и ако се укаже, че длъжника сѣществува мѣжду протектиранитѣ отъ Закона земледѣлци, то да спрѣ изпълнението, а ако се укаже че не, то да си продължава работата. Когато цѣльта на закона е толкова хуманна да помага, трѣбва и хората, отъ които зависи неговото прилагание да се въдушевляватъ отъ тѣзи цѣль и да глѣдатъ да се избѣгватъ тѣзи

дълги процедури, които само прѣтрупватъ канцелариятъ съ работа, а пъкъ изправятъ джобовѣтъ на нещастнитѣ.

Примѣрни рѣшения. Варненский Окр. Съвѣтъ въ таз-годишната си сессия е вземалъ много похвални рѣшения, които изпълнени ще донесжтъ добро за окръжieto ни. Мѣжду многото такива, сж и слѣдующитѣ: 1) Прѣпорѣчва на общинитѣ въ окръга да прѣдвиждатъ въ бюджетитѣ си сумми за издържание по единъ ученикъ въ Държавнитѣ земледѣлчески училища въ Садово и Руссе, който ученикъ слѣдъ завършване курсътъ на училището и завръщанието му да остане учителъ петъ години въ общината, която го е поддържа-ла и отъ която обязательно трѣбва да бѣде членъ. Съвѣта прѣдвижда въ окр. бюджетъ 6000 лева за помощи на тѣзи общини, които бѣха прѣдприели, издържанието по на единъ та-къвъ ученикъ.

II. Прѣвидилъ е въ окр. бюджетъ сума отъ 10000 л., която ще се осребри и внесе въ Банката та заедно съ тѣзи, която ще се прѣвиди въ сѣщия бюджетъ за 1901 год., да състави единъ капиталъ достатъченъ да се откриятъ *два нисши домакински дѣвически училища*, едното въ нѣкои отъ градоветѣ Балчикъ или Добричъ, а другото въ Провадия или Варна. Тамъ ще изучаватъ дѣвицитѣ свършили първоначал-ний курсъ въ селскитѣ си училища: конярство, пчелар-ство, млѣкарство, овощарство, цвѣтарство и др.

III. Рѣшилъ е да се урѣдатъ общински хамбари, тамъ гдѣто нѣма, а тамъ гдѣто има да се урѣдатъ, по начинъ такъвъ щото въ нещастни години, каквито бѣха: 97, 98 и 99 год., да може селското население да намѣри подкрепа, вмѣсто при лихваря, крѣчмаря и пр.

IV. Прѣвидилъ е сумми въ окр. бюджетъ за купуване на сѣмена отъ по нови и благородни култури.

V. Взелъ е рѣшение да се впишатъ въ общинскитѣ бюд-жети сумми за покупуване синъ камакъ за прѣсканieto на лозята.

VI. Взелъ е рѣшение щото общинскитѣ съвѣти, въ па-раграфа за подобрѣние земледѣлието на свойтѣ бюджети, да прѣдвиждатъ сумми не по малки отъ по 20 л. на село, които сумми прѣди други расходи да се вписатъ въ земледѣл-каси и общ. управления да уведомяватъ за това окр. поет.

коммиссия, която пъкъ ще внесе въпроса за какво и какъ да се израсходватъ тѣзи сумми, въ окръжний съвѣтъ по земледѣлието. Последний при свойтъ рѣшения ще има прѣдъ видъ и мнѣнието на общ. съвѣтъ, което обязательно трѣбва да бѣде дадено.

По всичкитѣ тѣзи рѣшения и по други още, ще поговоримъ обширно по нататѣкъ.

Софийската Търговско-Индустриална каммара си е задала благородната задача да изучи доходността отъ лѣнената и конопена култури въ страната ни, та възъ основание на полученитѣ резултати да направи тя прѣдложения къмъ държавата за насърчение на казанитѣ култури. За тѣзи цѣль тя се е отнесла съ писмо отъ 2-й Декемврий м. г. до Окр. Пост. Коммисии и имъ прѣдлага да отговорятъ на нѣколко зададени въпроси, като ги моли да се обърнатъ тѣ до нѣкои общини и къмъ по опитни и видни земледѣлци, отъ които да съберятъ потрѣбнитѣ свѣдения. Ние не можемъ да не рѣкопльскаме на една такава инициатива, обаче не можемъ и да се задържимъ да не искажемъ тукъ нашето съжаление, за гдѣто каммарата не се обърнала за тѣзи проучвания до най компетентний въ окръжията, по възбудений въпросъ, институтъ — Земледѣлческитѣ Надзиратели. Всѣкимо е извѣстно, а най много на каммарата, че Пост. Коммисии не сж подготвени да третиратъ този въпросъ, па и не могатъ да направятъ изборъ въ хората, къмъ които да се отнесжтъ. Въ това каммарата още единъ пѣтъ ще се увѣри, ако се ошастливи да получи отговоритѣ на коммисииитѣ.

Незнаемъ на какво да отдадемъ това игнорирование на този институтъ — единичѣкъ, който може да ни даде проучванието въ всѣко отношение на нашето земледѣлие. Ако каммарата е искала да рекламира повече и толкова рано своята си толкова добра инициатива то другъ въпросъ. Ние обаче невѣрваме въ това. А пъкъ и не дупускаме, че на Бюрото на каммарата е неизвѣстно за съществувание института на Земледѣлческитѣ Надзиратели.

Добричското Онолийско Учителско Др-во „Развитие“, по случай десетгодишнината отъ основаването си, е издало *Юбилеенъ Сборникъ* съ много отбрапо съдържание, въ което не липсuvatъ статити и по стопанството, ако и прѣпечатани отъ

други списания. Въ края на сборника настоятелството на Дружеството исповѣда, че редакционний комитетъ помолить нѣкои наши видни книжовници да напишатъ по нѣщо за сборника и че на този му молба твърдѣ малцина се отзовали. Може ли да не се съжاليا за това? Когато едно дружество съ скромни сръдства прѣдприема една такава похвална инициатива всѣки поканенъ трѣбваше да се притече на помощъ. Този свѣрбенъ фактъ не иде ли да ни докаже, че и литературното перо у насъ вече иска да се попамазва съ материална облага? Ако на помоленитѣ книжовници се показеше хонораръ, положително знаемъ, че Дружеството би се поставило въ трудъ за пробиране на испратенъ му материалъ.

Цѣльта на това Дружество е умственното и нравственното осъвършенствуване на народа и повдигане учебното дѣло на подобающа висота. За постиганиято на този си цѣль то е работило вече цѣли 10 години съ най голѣма грижа и постоянство.

Пожелаваме на Г. г. учителитѣ — членове на Дружеството все такава неуморима борба до прѣмахването на рутината, а нашитѣ читатели съвѣтваме да се снабдятъ съ по единъ екземпляръ отъ сборника, отъ който освѣнъ че ще научатъ вървежа на това трудно нѣ похвално дѣло, прѣзъ единъ десетгодишенъ периодъ, нѣ ще научатъ и много други добри работи. Цѣната му е 1 л. 50 ст.

Сжщото Дружество е издало и една брошурка „Приказки за дѣца № 1,“ отъ Ив. Н. Моловъ, цѣна 10 ст.

Четохме въ нѣкои вѣстници, че Ржководството по винарството, което г. Хр. Георгиевъ готвеше било излѣзло отъ печатъ и получено въ Редакциитѣ имъ. Понеже не сме имали случаи още да видимъ това ржководство, то въздържаеме се още да кажемъ нѣщо за него.

СЪДЪРЖАНИЕ

НА

Списанието „СВЯЧЪ“, год. II.

Редакторъ Ив. П. Бързаковъ.

	Стр.	Книжка
Программа (Редак.)	1	I
Опити съ култивиране земеделчески, промишленни и индустриални рас- тения (П-вз).	3	"
Да се разбережъ (Z).	8	"
Пчеларски бълбжки (Цвѣтанъ)	11	"
Изъ селскій животъ (слѣдва) (Мирковъ)	17	"
Работитѣ на овощаря прѣзъ м-цъ Май (слѣдва) (Цвѣтанъ)	19	"
Какъ лѣкуватъ въ селата „Чумата“ по добитѣка (П-вз)	24	"
Разни (Редак.)	27	"
Свѣдения по конкурситѣ въ Ески-Джу- мая и Ямболъ (М. Т. З.)	29	"
Книжнина (Редак.)	30	"
В. „Бюлетинъ“ за земедел. кредитъ и едно наше мнѣние (Цвѣтанъ).	33	II и III
Работитѣ на овощаря прѣзъ м. Юний (Цвѣтанъ)	43	"
Конкурса въ гр. Добричъ (Редак.)	46	"
Изъ селскій животъ (продъл.) (Мирковъ)	54	"
Пчеларски бълбжки (продъл.) Цвѣтанъ)	60	"
Само отъ градобитнина ли трѣбва да се застрах. земнитѣ произведения (П-вз)	65	"
Извлѣчение отъ протокола на Руссен. Търговска Индустриална Камара	73	"

	Стр.	Книжка
Свѣдѣния за конкурсѣтъ въ Смиль и Добричъ (<i>М. Т. З.</i>)	78	II и III
Бюлетинъ за врѣмето и състояние на посѣвитъ (<i>М. Т. З.</i>)	80	"
Опити съ култивиранието землед. промишленни и индустр. растения (<i>П-вз</i>)	84	"
Разни (<i>Редак.</i>)	87	"
Книжница (<i>Редак.</i>)	94	"
Списанието „Сѣячъ“ става органъ на Дружеството „Сѣячъ“ (<i>Редак.</i>)	97	IV и V
В. „Бюлетинъ“ за земледѣлческѣ кредитъ и едно наше мнѣние (продължение) (<i>Цѣтанъ</i>)	100	"
Само отъ градобитницата ли трѣбва да се застрахуватъ земнитѣ произведения (продължение) (<i>П-вз</i>)	109	97"
Злополучна е 1897 год. за земледѣлието (<i>Цѣтанъ</i>)	111	"
Скотовѣдството въ Севлиевско (<i>Боянъ</i>)	117	"
За шапа по добитъка (<i>С. Ж. Дацовъ</i>)	123	"
Изъ селскѣ животъ (<i>Мирковъ</i>)	126	"
Прѣдизвиканъ отговоръ (<i>Ж. К. Драговъ</i>)	129	"
Извлѣчение отъ протоколѣтъ на Варненската Търговска Камара	132	"
Земледѣлческѣ конгресъ (<i>Цѣтанъ</i>)	136	"
Бюлетинъ за врѣмето и състоянието на посѣвитъ (<i>М. Т. З.</i>)	140	"
Работитѣ на овощари прѣзъ м. Юлий (<i>Цѣтанъ</i>)	142	"
Разни (<i>Редак.</i>)	145	"
Книжница (<i>Редак.</i>)	157	"
Практически курсъ по лозарството и винарството (<i>Редак.</i>)	161	VI—VIII
Рационална мѣрка за подобръние овощарството въ страната ни (<i>Хр. Джамовъ</i>)	166	"
Филоксерата въ Разградско (<i>А. Таслаковъ</i>)	170	"
Протоколѣтъ на земледѣлческата конференция въ Добричъ	174	"

	Стр.	Книжка
Окръжнитѣ Съвѣти, Пост. Комиссии и тѣхнитѣ задачи (<i>Цвятанъ</i>) . . .	190	VI—VIII
Подуванието у говедата (<i>П. Бичевъ</i> , Ве- теринаренъ Лѣкаръ)	202	"
Реколтата по свѣтътъ (<i>М. Т. З.</i>) . . .	206	"
Наставления за лѣкуванието на главната (<i>Редак.</i>)	211	"
Къмъ земледѣлцитѣ въ Софийско (<i>Г. Н. Чохаджии</i>)	214	"
Четери дни изъ Шумненско (разказва <i>Цвятанъ</i>)	219	"
По Лихварский въпросъ (<i>Ив. Драгановъ</i>)	224 ✓	"
Сегашното положение и здружаванията (<i>Цвятанъ</i>)	225	"
Фелдшерский въпросъ у насъ (<i>Редак.</i>)	231	"
По важни извлѣчения отъ рѣшенията на Варненский Окръж. Съвѣтъ (<i>Границовъ</i>)	233	"
Интересно за пчеларитѣ (<i>Редак.</i>) . . .	240	"
Въпроси и отговори	241	"
Разни (<i>Редак.</i>)	243	"
Книжнина (<i>Редак.</i>)	247	"
Свѣдения по градобитнината (<i>М. Т. З.</i>)	249	"
Свѣдения по конкурситѣ (<i>М. Т. З.</i>) . .	250	"
Бюлетени за врѣмето и състояние на посѣвитѣ	251	"
Сегашното положение и здружаванията (<i>Цвятанъ</i>)	257	IX
Законопроекта за землед. учение (<i>Редак.</i>)	261	"
Извлѣчение отъ протоколитѣ на Руссен- ската Търговска Индустр. Каммара	262	"
Разни и прѣпорѣка на сп. „Сѣячъ“ . .	265	"
Свѣдения за конкурситѣ въ Т.-Пазард- жикъ и Пловдивъ (<i>М. Т. З.</i>) . . .	268	"
Опрровержение (<i>Ж. Велковъ</i>)	273	"
Бюлетинъ за врѣмето (<i>М. Т. З.</i>) . . .	275	"
Книжнина (<i>Редак.</i>)	276	"
По вална инициатива (<i>Редак.</i>)	277	"
Кому да се надѣваме? (<i>Редак.</i>)	281	X и XI

	Стр.	Книжка
Опитъ съ културата на Феникълътъ и Тиниътъ (Ю. Пекаревъ)	287	X и XI
Положението на житната търговия (М. Т. З.)	294	"
Въвеждане испитателни станции (Ю. Пекаревъ)	299	"
Болѣсти на млѣкото (Т. III)	305	"
Извлѣчение отъ рѣшенията на Варнен. Окръженъ съвѣтъ (Границовъ)	308	"
Чужди вина въ България (Цвѣтанъ)	314	"
Разни (Редак.)	317	"
Опровержение (Т. Марковъ)	325	"
Бюлетинъ и обявления.	326	"
„Честита Ви новата 1898 год.“ (Редак.)	329	XII и XIII
Извлѣчения отъ рѣшенията на Земледѣл- ческото Дружество „Свѣтъ“	333	"
Фелдшерскій въпросъ (Братиски)	335	"
Законопроектъ по овощарството и прото- кола за разглѣжданieto му, отъ Вар- нен. Окр. Съвѣтъ по земледѣлието	339	"
По лихварскій въпросъ (Редак.)	345	"
Протокола на Землед. Съвѣтъ, при Ми- ството на Земледѣлието и списъка на изложителитѣ въ специалний кон- курсъ (М. Т. З.)	347	"
Житната търговия въ цѣлий свѣтъ (М. Т. З.)	353	"
Бюлетинъ и обявления.	356	"
Горчива пѣ вѣрна истина (J)	361	XIV и XV
Манастира „Св. Константинъ“ (Ю. Пе- каревъ)	369	"
Замѣняване на рѣченъ трудъ съ ма- шиненъ (Т. III)	373	"
Врѣдителна ли е къртицата? (А. Ив. Явашовъ)	376	"
Животнитѣ показватъ врѣмето (Цвѣтанъ)	381	"
Закона за горитѣ (П. Г. Константиновъ)	383	"
Околийскитѣ медицински фелдшери (Бра- тиски).	385	"
Добра мѣрка (М. Т. З.)	390	"

	Стр.	Книжка
Чума по добитъка на турската граница (<i>М. Т. З.</i>)	392	XIV и XV
Демонстрация отъ гладни майки въ Варна (<i>Цѣлтанъ</i>)	393	199 "
Житната търговия и състоянието на по- сѣвитѣ другадѣ (<i>М. Т. З.</i>)	396	"
Държавенъ монополъ на хранитѣ (<i>Ж.</i>)	401	"
Разни (<i>Редак.</i>)	402	"
Книжнина (<i>Редак.</i>)	413	"
Бюлетинъ за врѣмето и състоянието на посѣвитѣ	423	"
Апелъ къмъ Г. г. Абонатитѣ ни (<i>Редак.</i>)	425	XVI и XVII
Нѣщо по закона и правилника за гра- добитнината (<i>Цѣлтанъ</i>)	428	90 "
Училищнитѣ градини (<i>Нюско</i>)	443	"
Кждѣ е злото? (<i>Редак.</i>)	452	"
Нови пшеници (съ рисунка) (<i>Редак.</i>)	457	"
Увеличаванне реколтата на картофитѣ спорѣдъ профес. Франка, (прѣвелъ <i>Цѣлтанъ</i>)	460	"
По претенцитѣ на фелдшеритѣ (<i>Кали- накчиевъ</i>)	466	"
Бѣднитѣ и болницитѣ (<i>Ф-ръ Бский</i>)	474	"
Изъ пѣтнитѣ ми бѣлѣжки (<i>Пѣтникъ</i>)	478	"
Любопитни (<i>Редак.</i>)	481	"
Разни (<i>Редак.</i>)	484	"
Въпросъ и отговоръ	486	"
Бюлетинъ за врѣмето и състоянието на посѣвитѣ (<i>М. Т. З.</i>)	488	"
Двадесетъ и петъ годишнината отъ поста- вяние основата на Българ. Перю- дически земеделѣлч. печатъ (<i>Редак.</i>)	491	XVIII и XIX
Какия отъ дини (<i>Земледѣлецъ</i>)	498	"
Сагашиното положение (<i>Редак.</i>)	506	"
Размножаванне на овоц. дръвчета (<i>Ред.</i>)	510	901 "
Първата Българска книга по земеделѣ- лието (<i>Редак.</i>)	513	"
Нашитѣ овци и тѣхното подобръние (<i>Не- дѣлчевъ</i>)	516	"

	Стр.	Книжка
Краста по овцитѣ (Н.)	521	XVIII и XIX
Добъръ примѣръ (Редак.)	525	"
Въпросъ и отговоръ	530	"
Нова книга „Популярна медицина“	533	"
По простонародната ботанич. медицина	535	"
Разградский окръгъ прѣзъ 1898 година (Д-ръ Костовъ)	536	"
Разни (Редак.)	549	"
Обявление и бюлетинъ (Редак.)	551	"
Храната и хранението на домашнитѣ животни (Н.)	553	XX—XXII
Жилищата на домашнитѣ животни (Н.)	569	"
По поводъ „Сегашното положение (С. Спартански)	575	"
Търговия съ жита въ свѣта (в. „Бюлетинъ“)	579	"
„Сегашното положение“ (Н. II.)	587	"
Неумѣстни искания (Редак.)	593	"
Екскурзиитѣ на ученицитѣ отъ Земле- дѣлческитѣ училища (Редак.)	597	"
По износа на суровитѣ живот. произве- дения	600	"
Съобщение отъ Бюрото за градобитнината	602	"
Конгреса противъ шапа (Д-ръ Костовъ)	607	"
Сперотерапично срѣдство за прѣдпазване кокошкитѣ отъ дифтиритъ (Д-ръ Ко- стовъ)	610	"
Разградский окръгъ прѣзъ 1898 година (продължение) (Д-ръ Костовъ)	615	"
Нуждата отъ правилникъ къмъ закона за санитарпо-ветеринарната полиция и проектъ за таквъ	626	"
Законопроекта за риболовството (Редак.)	638	"
Новостъ въ ветеринарството (Д-ръ Костовъ)	639	"
Разни (Редак.)	640	"
Мисли на земледѣлеца (стихотворение) (Ст. М. Поповъ)	649	XXIII и XXIV
Положението на пострадалий отъ сушата селенинъ и едно наше мнѣние (Рек.)	653	"

Трудолюбивий и противъ сущата може да си помогне (<i>Редак.</i>)	667	XXIII и XXIV
Срѣдство противъ сущата, отъ агронома К. Димитриеви (Прѣвелъ <i>Цвѣтанъ</i>)	679	„
Урѣждане медицинска помощъ за селското население—извлечение (Медицинска Бесѣда)	683	„
Борба противъ туберкулозата	690	„
Болѣститѣ или недостатѣцитѣ, за повръщане добитѣка продавачу	690	„
Проекто-правилникъ за приспособление закона за санитарно-ветеринарната полиция (<i>Д-ръ Костовъ</i>)	692	„
Гарантиране интереситѣ на купувачитѣ на добитѣкъ отъ продавачитѣ джамбази (<i>Д-ръ Костовъ</i>)	697	„
Изложение на опити съ земледѣлчески машини и орѣдия	700	„
По пчеларский конгресъ	704	„
Разни (<i>Редак.</i>)	707	„

Забѣлѣжка: Освѣнъ това съдържание, къмъ книжкитѣ подъ № № IXX—III включ. има приложено и прѣмията „*Ръководство за живитѣ птицѣ*“ отъ Josef Kaffka.

